

K O N Y A

HALKEVİ AYLIK KÜLTÜR DERGİSİ

YIL XI

ARALIK 1948

SAYI : 122

Mevlâna Celâleddini Rumi'nin 675 inci ölüm yıl dönümü münasebetile Halkevinde verilen konferans

Konuşan : M. Muhlis KONER

Bütün dünyaca tanınmış beynelmilel bir dâhinin yüksek tasavvufundan bahis edebilecek kudrette olmadığımı bilirim. Fakat onun yüksek ruhuna sığınarak ondan ilham almak ümidiyle bu vazifeyi almış bulunuyorum.

Mevzu tasavvuf ve felsefe arasındaki fark ve nihayet Mevlânanın yüksek tasavvufudur. Evvelâ bu farkları şöyle izah edebileceğim.

1 — Felsefe bütün ilimlerin neticelerini terkip ederek hakikati araştırmak olmasına göre felsefeye ilimlerin ilmi denilmiştir.

Görülüyorki felsefede nihayet bir ilimdir. Tecrübe ve müşahedeye dayanan bir yol takip etmektedir. Halbuki tasavvuf ilim değildir. Tecrübe ve müşahade ile alâkası yoktur ve akli yollarla izah edilemez. Yani tasavvufun yolu tecrübe ve müşahade değil hal ve ıstığaktır. Mutesavvifeye göre bizim aklımız ancak hadiseler üzerinde işleyen

Belediye Reisi
MUHLİS KONER

ilmin rehberliğini yapabilir.

Hakikat-i eşyaya akıl ile gitmek imkânı yoktur. Bilakis akıl onun önüne gerilmiş bir setdir. Hakikatin yolu ancak hal ile iman ile riyazatla masiva ile alâkayı kesmekle tutulabilir,

Nitekim Mevlâna Mesnevisinde

بند معقولات آمد فلسفی

شہوار عقل عقل آمد صنی

Filozof mâkulâtın bendi

içinde kalmıştır. Halbuki mutasavvıflar akıl-i kü liyi şehsüvar yaptılar.

2 — İlim zaman mekân ve nihayet mâkulâta istinat eder. Zaten akli maaşın unsurları zaman, mekân, kemmiyet, keyfiyet ve münasebet gibi maddî kuvvetlerdir. Bunlarsız bir şey düşünemeyiz. Halbuki mutasavvife iç'n zaman ve mekân kaydı yoktur. Ve nihayet harici aleme bir pençere gibi açılmış olan beş hissimizden onlar sıyrılmışlar bizzat canla mülâki olmuşlardır.

Mesneviden :

زیر وبالا پیش و پس وصف نیست

بی جهتہا ذات جان رو شنست
تومکانی اصل تودر لامکان
این دکان بر بند بکشا آن دکان

Birinci beyit : Alt, Üst, ön ve arka-
tenin vasfıdır. Asıl ruşen olan can için
taraf yoktur.

İkinci beyit : Sen mekânisin halbu-
ki senin aslın lâmekândır.

Bu dükkânı kapa ve o birini aç.

Mutasavvifa göre insan beş histen
ve nihayet bir bağ olan akıldan sıyrıl-
ıp yalnız kendine, kendi öz benliğine,
aslına çevrildiği zaman onun için hu-
dut yoktur. O artık temamiyle
nihayetsiz bir ummanın içinde asl ile
karşı karşıyadır.

3 — Nihayet ilmin metodu tecrü-
be tasavvufun ise başta kalbin tasfi-
yesi ve nihayet aşkıdır. Bunun için olsa
olsa tasavvufa bir ilim-i batın diyebiliriz.

Şuraya kadar dilimin döndüğü ve
aklının erdiği kadar tasavvuf ve felse-
fe farklarını izah ettim. Şimdi Mevlâ-
nânın tasavvufuna geçelim.

Mevlâna da tasavvufun kökü olan
bir vahdeti vücuttur. Bütün kâinat
mutlak varlığa sahip değil Allaha iza-
feten mevcuttur. Bir cüz'e istinat eden
her şeyin mutlak varlığı olamaz. Ve
muhtelif şekil ve suretlerde görünen
eşya madûm olup hakiki var olan
ve tecelli eden ancak Allah'tır. Allah
bütün kâinatın aslî ruhudur.

Bunun için Mevlâna:

ماعد مہایم و ہستہای ما
تو وجود مطلق فانی نما

Biz ve bizim varlıklarımız madûmdur.
Sen fenada bakî olan vücudu mutlakısn.

Tecelliye gelince : Hakiki varlık
eşyanın istidadına göre tecelli etmiş
ve bu tecelli insanda en yüksek kemâlini
bulmuştur. Öyleki cenabi Pir:

نقش من از نقش تو آواز داد
کہ منم تومنی در اتحاد

Benim nakşım senin nakşından sês
veriyor. Birleşmekte ben, sen sen de
ben sîn...

İşte insan hakiki olarak fani his
ve temayüllerden tam sıyrıldığı anda
bu yüksek hali buluyor. Kendisini
Allahtan fark edemiyor. Meseleyi biraz
daha derinleştirelim. İnsanın asıl ben-
liğine şöyle bir tabir doğru olursa ilâhî
hüviyetine dönebilmesine mani olan beş
his ve akli maaş dediğimiz fanî hayatı
idare eden sathî aklidir. Hislerimiz
harici aleme açılmış birer pençereler-
dir ki oradan daima dışarıyı seyretmek-
ten kendi benliğimize dönmeye imkân
bulamamışızdır. Halbuki asıl hazine
o benliktir. Bunun için evvelâ kötü hırs-
ları atmak kalbi tasfiye etmek, şehve-
tin zebûnu olmamak asıl benliğe çev-
rilmenin ilk yollarıdır. Asıl kemal ve
tasavvufun metodu da budur.

Şimdi gelelim Mevlânânın Avrupa-
nın bazı idealist filozoflarıyla mukaye-
sesine : Brakley, malrîranş, Espinoza,

gibi materyalizmin tamamen zıddı filo-
zoflar da eşyanın bizatihi varlığı olma-
dığını ve onların ancak bizim fikirleri-
mizde vücutları bulunduğunu iddia e-
derler ve bilhassa sebep ve illet bah-
sinde bir şeyin sebebi o şeyin hakikî
illet-i failiyesi değildir. Derler ki bu
düşünceden ilmin, eşyanın mahiyeti hak-
kında hiç bir kuvveti olamayacağı ta-
hakkuk eder.

Meselâ su oksijen ve hidrojen dedi-
ğimiz iki unsurdan mürekkeptir.

Fakat bu demek değildir, ki suyun
hakiki aslı bu iki unsurdur. Hayır bun-
lar suyun vücuduna sebeptirler. Hakiki
faili Allah'tır. Eşyanın bir birini meydana
getiren sebeplerini namütenahi evvele
götürürsek Asıl illeti failiyenin Allah ol-
ması kat'i bir zaruretle kendini gösterir.

Mevlânânın

کین سبب رازان سبب آورد پیش
بی سبب کی شد سبب هرگز ز خویش

Bu sebebi o sebep getirdi.

Hakiki failiyet olmadan sebep bir
şeyin nasıl mahiyeti olur.

Kantın fikrinde bize eşyayı göster-
en (*Numen*) denilen şey bizatihidir.
Bu şey bizatihi tecrübe ile bilinemez
Aslî cevherdir. Sonra esbinoza görünen
Seylerin Al-
lahtan başka birşey olmadığı kanaatin-
dedir ki bütün bunlar Mevlânânın
Vahdet-i vücudunu teyit etmektedirler.

Sonra asrımızın en büyük Filozofu
Bergson da şu mütalaadadır. İlimleri-
mize vasıta olan zekâdan başka bir
bilgi kuvveti vardır ki o da hads
(*intuition*) dur.

Hads bizim mutasavvifenin keşf
ve ilham dediği kuvvettir.

Bergson diyor ki : zekâ daima kısır
ile madde ile uğraşır Bu vasıta ile
cemîyetle münasebet doğar. Burada
muayyeniyet ve mahdudiyet vardır.

Halbuki hads dediğimiz sezîş kud-
reti iç benliğine müteveccihdir. Burada
her şey gayri muayyen ve hududsuz-
dur. Burada asıl akıl dediğimiz akl-i
küllün nihayetsiz hürriyeti vardır, o her
şey'i kaplar. İnsanın harici alemde
sıyrıldığı uykuda bütün hasseleri
kapalı olduğu zaman iç benliği açılır
ve bu benlik âni de bütün mükevvenatı
kaplar. İşte rüyâ dediğimiz bu hudud-
suz görüştür ki insan tam maddî alem-
den sıyrıldığı zaman rüyasız olarak da

bütün mükevvenatın içinde bulunuyor.
ve o vakit her şey i ihata ediyor.

O vakit zaman ve mekân yoktur.
Tam bir hürriyet ve hududsuzluk vardır.
Hülâsa insan bir nusha i kübra bir
hazine ve mükemmel bir varlıktır. Bu hazi-
neleri açmak (*ene*) de meknuz
kudretleri sezebilmek, işte asıl mükem-
meliyet budur. Daha fazla ne söylene-
bilir.

این سخن کوتاه باید والسلام

Şimdi gelelim tasavvufun ahlâkî va-
sıflarına :

Tasavvuf, bir miskinlik, bir çekiliş
değildir. İnzivalar, tecerrütler zaman
zaman olur. Peygamberler, veliler vahy
ve ilhamlarını bu tecerrütten alırlar.
Sonra maddî hayata avdet ederek insan-
lara hidayet yolunu açarlar. Tasavvuf
insan ruhunda çok mükemmel ahlâkî
sıfatların doğmasına en büyük vasıta-
dır. Sefil ihtirasları atmak, derin bir
kalp zenginliği, yüksek bir sosyal yar-
dım hürfe ve softalıktan tecerrüt, hülâsa
mükemmel bir insan olmak tasavvufun
vergisidir. Zaten ahlâk kalbin temizliği
ile ö'çülmez mi? Tasavvufun da yegâ-
ne hedef tuttuğu bu temizliktir.

Sayın dinleyenlerim, bu yüksek ba-
his böyle bir saatlik bir konferans işi
değil, bütün hayat boyunca söylene-
bitmez. Benim bilgim ne olabilir zerre
bile değil. Artık söze burada nihayet
verelim.

Tarihin Karanlıklarını Aydınlatan İki Vesika

Bekâr olarak öldüğü sanılan Aydın Oğulları hükümdarlarından Umur paşanın iki kızı olduğu kitabe, ve mezar taşları ile meydana çıktı. Bu kızlardan birisi « Gürcü melek » diğeri « İzâr melek » tir.

Yazan : Zeki Oral
Konya Müzesi
Müdürü

Gürcü Melek Kitabesi nasıl bulundu. Kitabenin önemi Okunuşu ve bazı düşüncelerle tercümesi. Kitabe hangi bina ya aittir. Gürcü melek hatun ve tarihinde Gürcü hatunlar; Kitabede adı geçen Aydın, Mehmet, ve Umur paşa hakkında tarihî malûmat.

Kitabe nasıl bulundu.

Millî mabetlerimiz olan Halkevlerini dolduran ülkü ve kültürlü arkadaşlarımızdan Tire eski Nüfus Memuru Faik Tokluoğlu (şimdi Tire müze memuru) Halkevi Müze kolundadır. O, ebedi şefimiz büyük Atanın (Milletimize tarihini doğru olarak öğreteceğiz.) emirlerinden kendine pay almış ve tarih dilberine gönül vermiştir. Vazife dışında kalan zamanlarını muhutindeki tarihî eserleri araştırmakla geçirir. Bulduklarını (Küçük Menderes) dergisinde neşretmektedir. Faik Tokluoğlu günün birinde memleketin eski eserlerini, mezarlıklarını gezerken Tirenin en eski mahallelerinden biri olan (Ekhisarında) bu kıymetli kitabeyi bulmuş ve temizleterek Müzeye kaldırmıştır. Kitabeden Türk Tarih Kurumu ve Müzeler idaresini de haberdar etmiştir. İşte memleket ve tarih severliğin güzel bir örneği...!

Kitabenin Önemi.

Aydinoğulları hakkında yazılmış

olan eski, yeni kitaplar ve makalelerde bu sülalenin büyük hükümdarı Umur paşanın kız veya erkek evladına rastlanmaz. Bu kahraman Türkün bekâr olarak şehit olduğunu yazanlar (+) olduğu gibi Aydın oğulları şeceresini yapmış olan bütün tarihçiler Umur paşayı evlatsız göstermişlerdir. Ele geçen bu kitabeden Umur beyin Gürcü Hatun adında hayır sahibi bir kızı olduğu anlaşıyor. Kitabe şimdiye kadar karanlık kalmış olan bu noktayı aydınlatması bakımından yüksek bir değer taşımaktadır.

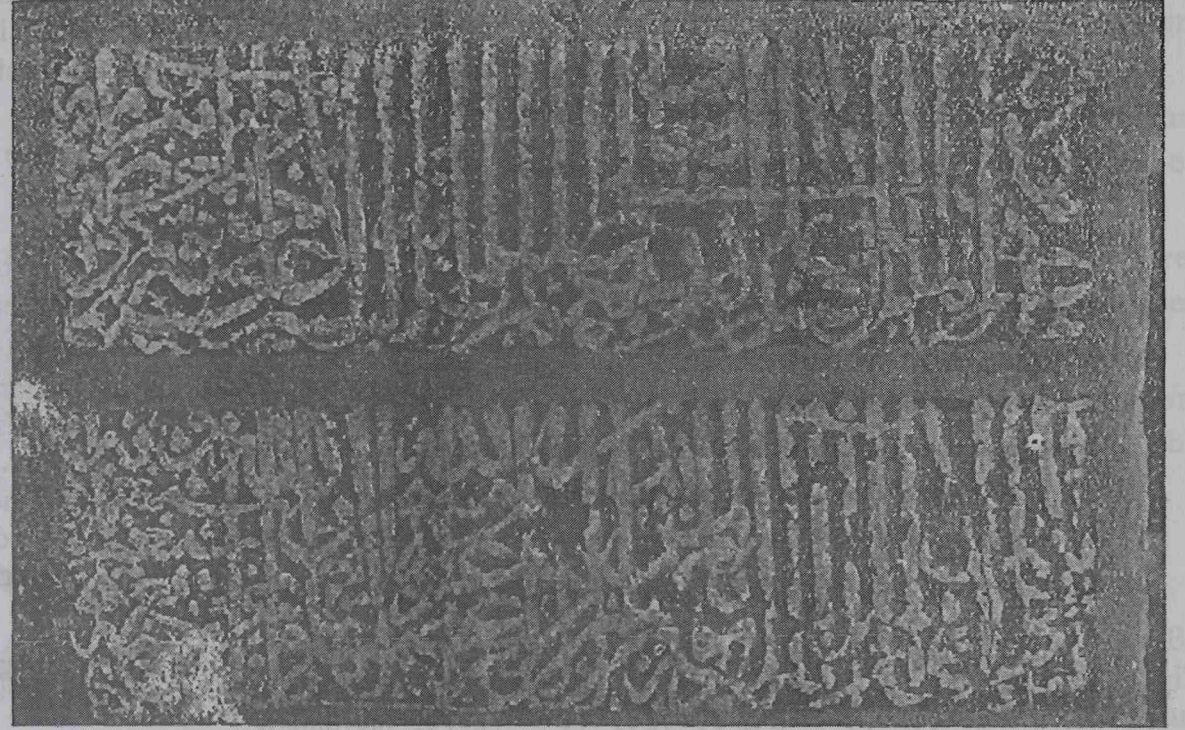
Kitabenin okunuşu ve bazı düşüncelerle maalen tercümesi.

Sayın üstad Hamit Zübeyir Koşay bu kitabeye dair bir yazı hazırlanmasını emir buyurdular. Kitabenin gelen fotoğrafı net değildi. Bir de ıstampajının gönderilmesi, bulunduğu yer hakkında

(+) « Umur B. 39 yaşında öldü. Hiç evlenmemişti. » Aydın ili tarihi. S. 88

izahat verilmesi Faik Tokluoğlundan rica edildi. Lütfen gönder ilmiş olan ısta-

mpajıdan Kitabeyi okumak mümkün oldu.

Aydın oğlu Umur Paşa kızı Gürcü Melek hatuna ait Köprü kitabesi

Kitabe 0,37 X 0,56 boyundadır. Mermer üzerine girift sülüs ile yazılmıştır. İki satırdır ve aynen şudur :

1 - عمره هذه جسر الماء لاجل الله تعالى وطالباً لرضائه
لسره الاعلى خاتون معظمة ومكرمة
2 - كرجى ملك بنت الامير الكبير امور باشا بن محمد بن
آيدى ادا الله عصمتها وعزها الله في تاريخ سنة اربع
سبعين وسبعمائة

Hayır sahibi kadınlar tarafından yaptırılmış olan kitabelerde (imar) (inşa) anlamında olan birinci kelime İlgin Mahmuthisar köyündeki 576 H. 1180, M. tarihli Sanevber hatun kitabesinde ve kayseride 635 H. 1237. M. tarihli Mahperi hatun eserinde olduğu gibi (امرت) ، (امره) ، (عمره) şeklinde müenns sığası ile yazılmıştır

Üçüncü dördüncü kelimeleri teşkil eden (جسر الماء) = (suyun köprüsü) terkinde ise bir tahsis vardır. Şöyle ki : Arapçada (köprü) karşılığı olarak kitabelere yazılan cisir (جسر) , kantara

(مبر) ve (maber, mi'ber) = (مبر) yahut (abr) = (مبر) kelimeleri vardır Lûgat kitaplarında (جسر) ağaçtan, kantara (قنطرة) taştan köprülere karşılık gösterilmiş ise de görebildiğim kitabelerde bu tefrika riayet olunmamıştır. Meselâ Afyonda 606 H 1209. M. tarihli Altıgöz köprüsünde (Haza - el cisir = (هذا الجسر) Tokatta 648H. 1250 M tarihli pervane Hamit köprüsü ile Akşehirin yılan yusuf köyündeki 923 H. 1518. M. tarihli köprülerde Haza-el kantara = (هذا القنطرة) ; Bursada 824. H. 1421. M. tarihli bir kitabede (Haza el-ibr) - هذا المبر yahut (Haza-el-mi'ber) = (هذا المبر) (1) yazılmış ise de hiç birinde bu kitabede olduğu gibi (cisr-ül ma) = (جسر الماء) şeklinde terkipli değildir Bu noktaya tekrar geleceğiz.

Kitabede Ulu Tanrı için ve Tanrı

(1) Tarih-i Osmanî encümeni mecmuası cüz. 7. S. 424 Ahmet Tevhit

yüzünden, yönünden demek olan (لاجل الله تعالى) kelimelerinin Niğdede 717 H. 1317 M. tarihli Ahi paşa mescidinde (وجه الله تعالى) Aksarayda 935 H. 1529 M. yılında yapılmış olan Dar-üt-talim kitabesinde (وجه الله تعالى) veya Tokatta 717 H. 1317 M. tarihli Abd-ül-Muttalip tekkesinde olduğu gibi (تقربا إلى الله تعالى) olarak yazıldıkları görülür. Kitabede Tanrının rızasını isteyerek manasına olan (طلباً لمرضاة) kelimeleri ise Harputta 541 H. 1146 M. tarihli Ulu cami kitabesinde (وابتغاء مرضاته) Tokatta 687 H. 1288 M. tarihli Hankah kitabesinde (وابتغاء مرضاته), Adanada 1058 H. 1648 M. tarihli Cafer paşa camiinde (طلباً لمرضاة الله) şeklinde yazılmışlardır.

Gene birinci satırdaki (السره الاعلى) (2) Tanrıyı ululamak için eklenen sıfatlar olup eski Malatyada 796 H. 1394 M. tarihli Melik Sunullah camiinde (وجه الله القديم) Akşehirde 747 H. 1346 M. tarihli İplikçi camiinde (الرحمن الملك اللطيف) Şeklindedir. Bu son sıfatlar asıl binanın isim ve sıfatına uygun olan kelimelerden seçilir. Meselâ bina mescit olduğuna göre (هذا المسجد الشريف رضاء الرحمن) (اعلاء لكلمات الله الكريم), minare ise (الملك اللطيف) ilâ.. gibi seciler yapılır. Kitabemizde bu kaidelere riayet edilmiştir.

Birinci satırın sonundaki (Hatun-ı Muazzama ve Mükerrreme) = [خاتون معظمه] köprüyü yaptıran kadının sıfatları; ikinci satırın başındaki (Gürcü) Melek = [کرچی ملک] de. ismidir.

Bundan sonra Umur, Mehmet, Aydın isimleriyle elkabı, dualar ve tarih vardır.

Kitabenin maalen tercümesi şudur. " Bu suyun köprüsünü Ulu Tanrı

(2) Bu kelimeler Kitabede " li Siyret-ül-âla لسيرة الاعلى » Şeklinde de okuna bilecek şekilde grift yazılmıştır.

için ve onun rızasını, yüce sırlarını isteyerek Aydınoglu, Mehmet oğlu, büyük bey olan Umur paşanın kızı Gürcü Melek Hatun - Tanrı onun ismet ve izzetini sürekli kılsın - 774 yılında yaptırdı..

Kitabe hangi binaya aittir.

Yu karıda köprü kitabelerine (ci-sir) (kantara) veva (mi'ber) kelimelerinin yazıldığını görmüştük. Kitabemizde bu kelimenin (Suyun köprüsü demek olan (جسر الماء) şeklinde terkipli yazılmasındaki sebebi araştıralım :

Tire kaşabasının beş kilometre uzağında Küçük Menderes nehri üzerinde (Hüseyinağa köprüsü) vardır. Köprü; Faik Tokluoğlu'nun (Küçük menderes) dergisi 6 ıncı sayısında yazdığına göre memleketin hayır sahiplerinden Hüseyinağa tarafından ve takriben 1095 H. 1683 M. yılında yaptırılmış ve 1812 1907 yıllarında onarılmış iken 1941 de tekrar yıkılmıştır.

Bahise konu olan kitabenin Küçük menderes üzerinde bulunan bu köprüye aidiyeti zannedilmektedir. Halbuki Hüseyinağanın evvelce mevcut fakat yıkılmış bir köprüyü tamir ettirmiş olduğunu ve eski kitabesinin suya düşmemiş bulunduğunu kabul etsek bile ilk hayır sahibinin hatırasını unutturmamak için kitabenin tekrar köprü üzerine konması icabederdi. Muhtelif tarihlerde tamir gördükleri halde ilk kitabeleri tekrar konulmuş binalar vardır. Küçük menderes köprüsü kitabesinin yerieden alınarak beş kilometre uzağa getirilip Ekhisar mahallesine bırakılmış olması kanaatıma göre uzak bir ihtimaldir. İşte bu noktanın aydınlatılmasını düşünerek kitabenin bulunduğu yerde eski eserler kalıntısı bulunup bulunmadığı hakkında incelemeler yapmasını sayın arkadaşımız Faik Tokluoğlu'ndan rica etmiştim. Aldığım cevapta : kitabenin bulunduğu yerde Hafsa Hatun suları vardır. Köprü yoksada su mahzen ve kemerleri su yolları mevcuttur. Halk-

tan sordum. Sular hakkında bazı bilgileri de vardır. O mahalle çocukları bayramlarda şu manileri :

Hafsa hatun,
Suları satun,
Burcu altun
Burcu gümüş

ila.. söyleyerek oynarlarmış...

Şu izahattan anlaşılıyor ki kitabenin bulunduğu yerde an'aneleri halâ yaşamakta olan su kemerleri ve suyun geçirildiği köprüler vardır. Kitabede جسر الماء suyun köprüsü denilmesindeki sebep anlaşılmış ve kitade Küçük menderes köprüsünün değil, Tirenin Ekhisar mahallesindeki su kemerlerine ait bulunduğu neticesine varılmış oluyor.

(Hafsa) belki (Gürcü hatun) un diğer bir adı ya mensuplarından birinin (I) yahut su kemerlerini tamir ettiren başka bir kadının ismidir. Buna dair beratlar, fermanlar, şer'îye sicilleri Evkaf ve defteri hakanî kayıtlarında malumat bulunabileceği ihtimali vardır.

Gürcü hatun ve tarihte Gürcü hatunlar :

Mevcudiyeti ancak bu kitabe ile anlaşılan (Gürcü hatun) Aydınoglu Umur paşanın kızıdır. Babasının ganimet mallarına tevarus etmiş olduğu için zengin, servetini hayra sarfetmeyi bilen büyük kalbli bir Türk kadınıdır. Aydınoglu sülâlesinin en şanlı ve namı hükmüdarı Umur paşanın yüce hatırasına hurmeten Gürcü hatuna çok itibar edilmiş olması muhakkaktır. Fakat Gürcü hatun kiminle evlenmiştir. Çocukları var mıdır. Hayatı nasıl geçmiştir...? tarih bu sorulara daha cevap vermemiştir. Aydınogulları arasında (Gürcü) (2) adı-

(I) Umur beyin kardeşi Süleyman şahin oğlu Yakup beyin Hafsa hatun adında bir kızı vardır. Kitabeler. İkinci kitap S. 140

(2) Kitabede ve eski yazmalarda Gürcü adı کرچی şeklinde yazılmıştır. Yalnız 723 H. 1323 M. tarihli mezartaşında şu کرچی (gürcü) olarak yazılmıştır.

nın bulunması garib bir şey değildir. Çünkü Anadolu beylikleri her yönden selçukîlerin teşkilat ve gelenekleri üzerine kurulmuş devletlerdir. Selçuk tarihinde ise Gürcü hatunlar vardır :

1— Keyhusrev. 2. kızı ve meşhur pervane muin-üd-din süleymanın eşi Gürcü hatundur. (2)

2— Keykubat. 1. ve oğlu Keyhusrev 2. zamanı beylerinden Turuntay'ın ailesi adı da gürcüdür.

3— Sultan velet Kayseride bulunan büyükler hakkında yazdığı bir manzumede

وان شاه بزرگ کرچی خاتون [3]

فخر رومست وهم خراسان

diye bir gürcü hatunu öğmektedir. Bu gürcü hatunun kim olduğu belli değildir. Pervanenin eşi olmak ihtimali vardır zira pervane ve eşi Mevlânın doslarıdır.

4— Kayseride sahabiye medrese-

(2) Müze kütüphanesinin 1259'1260 1261 numaralarında kayıtlı üç tane Menakibül-ârifin) vardır Burada Gürcü hatunun adı yüksek elkapla ve türlü vesilerle geçer. Meselâ Gürcü hatun Kayseriye giderken ressam (Aynü'd-devle) ye Hazreti Mevlânın resmini yaptırıp beraberinde götürmek istemiştir. Verak 246

Gürcü hatun günün birinde pervane ye gücenmiş ve ondan üç talâk ile boşanmak istemiştir. verak 253. Tarihçilerimiz yanında Menakibül-ârifinin tarihi kıymeti büyüktür.

(3) Gerçi Sultan velet divanında (Gürcü) bir nusha farkı olarak (Kerhi کرخی) yazılmıştır. Irak ve Elcezirede bir çok (kerh کرخ) mevkileri ve kasabaları varsa da bunun bir kopya yanlışı olduğu muhakkaktır.

sine konmuş 723 H. 1323 M. tarihli bir mezar taşında (Gürcü Melek کورچمک) adı vardır Bu gürcü hatunlara güzelliklerle meşhur olan gürcü kavmine mensubiyetleri dolayısıyla mi bu isim verilmiştir. ? yahut kendilerini güzellikleri için teşbihen verilmiş isim veya sıfatlar mıdır. ? Bu hususta kati bir şey bilinmiyorsa içlerinde Gürcü olanlar vardır.

Kitabede adı geçen hükümdarlar hakkında tarihi malumat:

Merhum Ahmet Tervhit, Necip Asım, Halil Ethem ile İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Fuat köprülü ve Parisden istinsah ederek Türk irfan alemine hediye ettiği (Düsturname) dolayısıyla hazırladığı mukaddimede en kuvvetli incelemeleri yapmış ve neşretmiş olan Mükrimin Halil Yinanç gibi üstadlar mehz listemizde gösterilen eserlerinde Aydınogulları tarihini gereği kadar aydınlatmağa çalışmışlardır. Himmetleri var olsun. Biz ancak kitabede adları geçen Aydın, Mehmet ve Umur beyler hakkındaki bilgileri kısaca yazmak ve Aydınogulları şeceresine (Gürcü hatun) ile kız kardeşini ilâve etmekle iktifa edeceğiz.

Aydın bey

Aydın beyin kim olduğu henüz kesin olarak bilinmiyor yalnız Cami-üd-düvel'de bu zatın; Selçuk devleti ümerasından ve (Emir-üs-sevahil) yani sahiller beyi olduğu ve Aydın taraflarını fethederek Selçukîlerin çökmesi üzerine istiklalini ilân ettiği yazılıdır. Düsturnameden Aydın beyin Mehmet, Osman, Karaman, Hasan, Hamza adında beş oğlu olduğu anlaşılıyor.

Mubarizüddin

Mehmet Bey.

Yukarıda adı geçen Eflâkî (1) me-

(1) Müzedeki 923 sayılı mezar taşında Eflâkînin ölüm tarihi; يوم الاثنين اواخر رجب سنة احدى وستين وسبعماية H. yılı Recep ayının sonunda ve pazartesi günüdür. Kitabını yazmağa 1318 M. 718 H. yılında başlamıştır.

nakıp-ül-ârifin adlı kitabında ve Ulu Arif çelebinin seyahatleri dolayısıyla Aydın oğlu Mehmet beyin (Birgi) yi yeni zabtetmiş ve etrafını daha ele geçirememiş bir miktar piyade ve suvari ile Birgi de oturduğunu ve Germeyan devletinin su başlarından olduğunu, Sultan Veledin Aydın oğlu Mehmede (Sultan-ül-guzzat) سلطان الغزات ve (bizim su başımız) diye öğdüğü Mehmet beyin de Sultan Velede her sene hediyeler gönderdiği. . ilâ yazılıdır.

Düsturnameye göre Mehmet bey Aydın elinde Uc beyidir. Sasa bey adında bir kumandan ile birlikte fütuhata devam ederken Sasa bey Birgiyi Mehmet bey de Ayasloğ'u zabtetmişlerdi. Mehmet beyin başarılarını çekemiyen Sasa bey firenklerle el birliği yapmış ise de bir harpte maktul düşmüş ve meydan Mehmet beye kalmıştır. Birgideki Ulu cami kitabesinde 707 H. 1307 M. tarihinde Mehmet beyin müstakil bir beylik kurmuş ve Birgiyi Başkent yapmış olduğu anlaşılıyor. Mehmet bey firenklerle mütemadiyen savaşmış ve müslüman İzmir'i adı verilen kaleyi de ele geçirmiştir. Mehmet Bey Bizans imparatoru Andranikos ile iki defa ittifak yapmıştır. Oğulları büyüyünce memleketlerini aralarında taksim ederek büyük oğlu Hızır beye Ayasloğ ve Sultanhisarını, Gazi Umur beye İzmir, İbrahim Bahadıra Bodemya'yı, Süleyman şaha Tireyi vermiş küçük oğlu İsa beyi yanında alıkoyarak kendisi (Ulubey) olmuştu. İbn-i Batuta Mehmet beyi Bozdağ sayfiyesinde ziyaret etmiş ve Birgide 14 gün kalarak şahane ikram ve iltifatlar görmüştür. Mehmet bey cesaretli, âlim, ilme ve ülemaya hurmetkâr bir hükümdardır. 1333 M. 734 H. yılında ve bir av esnasında suya düşerek hastalanmış, bu yüzden ölmüştür. Tür-

besi Birgidedir. Türbe kitabesi 2 cema-ziyel-evvel 734 tarihlidir.

Bahaüddin Gazi

Umur Bey

Eflâkî menakibinde beylerin büyüğü sofilerin imamı, ikinci Hamza, Tanrı gazisi Baha-üd-din Umur anlamına ملك الامراء sıfatları ile yazılmış olan Umur beyin adı düsturnamede (Umur paşa) dır. Bizans tarihçileri ona (Umurhis) İtalya müverrihleri de (Mor Bassan) derler. İbn-i Batuta (Ömer) yazmıştır. Düsturnamede (1)

Yedi yüz dokuz yıl olmustu sal
Doğdu ol gazi Umur hoş hisal

یدی یوز طقوز ییل اولشدی سال

طوغدی اول غازی امور خوش خصال

Kaydından Umur beyin 709 H. 1309 H. yılında doğduğu ve :
On sekiz yaşı olur ata sivar

Hem yirmi bir yıl etti Kâr-ü zar

اون سکر یاشی اولور آته سوار

هم یکریمی بر ییل ایتدی کاروزار

beytinden de Umur paşanın 18 yaşında devlet işlerine, savaşırlara karışığı ve 21 yıl iş başında kaldığı anlaşılıyor.

Kahraman Umur paşanın bu 21 yıllık hayatını iki kısımda mutelea edeceğiz :

1 - Babasının sağlığında ve 727 H. den 734 H. 1333 M. senesine kadar devam eden 7 senelik İzmir valiliği.

2 — Babasının vefatından sonra ki 734 H. 1333 M. yılından 748 H. 1347 M.

(1) (Düsturname - i Enverî) Fatih devri sairlerinden olan (Enverî) tarafından Vezir-i Azam Mahmut paşa namına yazılmış manzum bir eserdir. Üç fasıl 28 bölümdür. İkinci fasıl Aydın oğullarına ait olup Umur paşanın ölüm tarihi ne kadar olan vukuat bu sülale hakkında evvelce yazılmış bir eserden istifade edilerek kaleme alınmıştır.

ye kadar 14 sene devam eden hükümdarlık zamanıdır.

1— Umur beyin İzmirde dünder bey, Ahad su başı pişrev bey oğlu Yusuf bey, ilyas bey, Hoca Selman gibi ümerası vardı Bunlardan Yusuf bey vezir Ahat su başı hem küçük vezir hemde İzmir su başısı idi Bu değerli kumandanlarıyla el birliği yapan Umur paşa firenklerle iki buçuk sene mücadele ederek sahilde ve Gâvur İzmir denilen kaleyi aldı. (1)

Askerlikte, idarede ve siyasette eşsiz bir kahraman olan genç Umuru babası seviyor; ona inanıyordu. Bizanslarla yaptığı ittifaklara Umur paşayı murahas olarak gönderiyordu. Bu tarihlerde Anadoluyu kasıp kavuran ve istiklâl sevdasına düşmüş beyleri ortadan kaldırmaya çalışan Emir Çoban oğlu Temürtaş nezdine giden ve Temürtaşın:

— Niçin haraç getirmedin. Sorusuna:

— Siz ne milletsiniz ki biz size haraç verelim. Biz haracı ağıyardan alırız. Siz müslüman, biz müslüman. Bizden haraç ne veçhile istersiniz... diyen Aydınoglu-nun Umur beyden başka birisi olduğunu tahmin etmiyorum. Temürtaş, okor-kunç adam bu kuvvetli cevap karşısında :

Gazil yiğit imişsin. Var gaza kılmakta ol...! diye iltifat etmekten başka söz bulamamıştır. Umur bey İzmir al-dıktan sonra ümerasından Hoca Selmana bir kadirğa ve yedi kayık yaptırtmasını emretti. Bindiği kadirğaya (Gazi) adını verdi. (Yeşil bayrak) ını çekti. Ve bu minicik donanma ile deniz harplere başladı. Önce Bozca adayı, sonra kardeşi Hızır beyin donanması ile birlikte Bizanslılar elinde bulunan Sakız adasını vurdu. Üçüncü seferinde Saruhan ve karesi hükümdarları ile de ittifak ederek Geliboluyu zabt ve etrafını

(1) Şarl Teksiye bu İzmirin 1332 de zaptedildiğini yazar. C. I. S. 160

yağma etti.

Umur beyin deniz kuvvetleri gün geçtikçe artıyordu. Dördüncü seferde firenklerin ve Bizanslıların ellerinde bulunan adaları yağmaladı. Pek çok ganimet malı ile İzmir'e döndü. Babası ve kardeşleri onu İzmirde kaşıladılar. Umur babasının dizini öpdü. Beraberce Birgiye gittiler. Umur bey 170 gemi ile 733 H. 1332 M. yılında beşinci bir sefer daha yapmıştı. Rados şövalyaları Umur beyin hücumlarına nihayet vermek için İzmir'i muhasara ettiler de zabte demediler.

2 — Babasının ölümünde Umur bey büyük kardeşi Hızırı (Ulubey) (I) yapmak istemişti. Fakat kardeşleri ve amucaları söz birliği ederek baba sınn tahtına Umur beyi oturttular. Koca Umur tahta üç günden fazla oturmadı. Saruhan oğlu ile birleşerek 276 parça gemiden mürekkep olan donanmasının başına geçti, adalar denizine açıldı Moraya ve etrafına akınlar yaptı. Dönerken müthiş bir fırtınaya tutuldular. Saruhan oğlu Süleyman beyin gemisi kayalara çarptı. Güç kurtardılar. Bu sırada Umur bey Alaşehir muhasara etmişti. Bizans imparatoru Andiranikos Umur beyden sulh istedi. ve sakız adasını vermek suretile Alaşehir kurtardı.

Umur bey Bizans işlerinin ve Balkanların nazımı olmuştu. İmparatora yardım etmek maksadıyla Foça ve Arnavutluk seferlerine iştirâk etti. Kıbrıs kiralı ile de çarpışarak 1338 de Tisalya ve Sıklat adalarına, Eflâk ovalarına akınlar yaptı.

1341 de Bizansta ortaya çıkan taç kavgalarına müdahale ederek eski dostu (Kantakuzen) e imparatorluk tacını giydirdi.

(I) Ulu bey : beylik ailesi arasından seçilen hükümdar manastıdır. Bu seçimin Karaman oğulları arasında da yapıldığını Şikârî'den öğreniyoruz.

Adalar denizinin rakıpsız hakimi olan Umur paşanın ünü bütün Avrupayı sarsmış, papayı da korkutmuştu. Papa Venedik, Kıbrıs, Redos donanmalarını ve Avrupayı Umur beye karşı harbe davet etti. Bu haçlı orduları ile yapılan bir çok şiddetli harplerden sonra Aydınoğlu donanması zayıfladı. Haçlılar sahildeki İzmir'i ele geçirdiler. Aydınoğulları Ayasloğdaki tershanelerin de yaptıkları gemilerle faaliyetlerine devam ederek firenkleri tehdit ediyorlardı. Mütelikler ise papaya muracaat ederek yardım alıyorlar İzmirde tutunmaya çalışıyorlardı. Umur bey bu hengâmeler arasında bile Rume-lye akınlar yapmaktan vaz geçmemişti. Firenkler Umur beyle başa çıkamıyacaklarını anladıkları için barış konuşmalarına başladılar. Kendilerine verilecek bazı imtiyazlara mukabil sahil İzmirdeki kaleyi yıkacaklar. Şehri Türk- lere bırakacaklardı. Papa bu sulh şartlarına razı olmayınca Umur bey işi silahla halletmek istedi. Sahil İzmir'i kuşattı. Kale etrafındaki hendekleri doldurdular. Muhasara şiddetlendi. Kale burçlarına merdivenler kuruldu. En tehlikeli zamanlarda bile askerlerinin, kumandanlarının önünde giden Umur paşa kaleye kurulan merdivenlere önce kendi çıkıyordu. Kalenin içini iyi göre bilmek için miğferini de biraz kaldırmıştı. Bu esnada kaleden atılan bir okla iki gözü arasından vuruldu. Merdivenlerden ölü olarak aşağı düştü. (Umur- ca oğlanlarıyız.) diye öğünen askerleri çok ağladılar. Muhasara bırakıldı. Umur beyi Birgide babasının türbesine defnettiler. 26 harpten zaferle dönmüş olan şanlı Umur beyin akıllara hayret veren yiğitlikleri garbi Anadolu Türk- leri arasında dillere destan oldu. Onun mubarek başı için yeminler edildi. Umur paşanın ölümü 1347 M. yılı Mart ayı ve 748 H. yılının Zilhicce ayı olarak tesbit edilmektedir. Öldüğünde 39 yaşında idi.

Mehazlarımızda Umur bey Yunan sahilllerinde harp ederken Mumduña kalesinde bulunan pirense sin teslim olup Umur beye izdivaç teklif ettiği Rumelide dostu Kandakuzen'in üç kızından birisi olan (Despina) yı umur beye vermek istediği Güzel Despinanın da Umur paşaya âşık olduğu yazılı isede Umur beyin ne zaman ve kiminle evlendiğine dair hiç bir kayıt yoktur İzmir yeni asır gazetesinin 15 Mart 1944 tarih nushasında (Birgi dün ve bugün) başlıklı makalesinde ilhan İleri me haz göstermeyerek Umur beyin bekâr öldüğünü kayıt etmiştir. Kendisini saray ve kadın âlemlerine kaptırmış olan Umur beyin hayatı baştan basa bir kahramanlık testanı olmakla beraber kendisinin evli ve Gürcü Melek ve İzar melek adlarında iki kızı olduğu muhakkaktır.

Garbi Anadoluda 60 şehir 300 den fazla kale ve yetmiş bin suvariye hükmetmiş olan Aydınoğulları hakkında yapılacak mahalli araştırmalarla yeni yeni bir çok vesikalar buluna bileceği şüphesizdir.

Sayın Faik Tokluoğlu ve arkadaşlarına başarılar dilerim.

(Bitmedi) 6 —12—1948

M. Zeki Oral

Me'hazler

1 — Cenup-i Garbi Anadoluda Türk Mimarisi. Tercümesi M. Riefstohl. S. 80-84

2 — Anadolu Beylikleri. İsmail Hakkı Uzunçarşılıoğlu. s. 27—30

3 — Kitabeler. Kitap II " "

" S. 116—140

4 — İbn-i Batuta seyahatnamesi. Şerif paşa tercümesi. C.I.S. 330

5 — Düvel-i İslâmiye. Halil Ethem S. 279

6 — Osmanlı tarihi. Necip Asım. Mehmet Arif. S. 498

7 — Tarih Encümeni mecmuası. Sene. S. 2. S. 615 Ahmet Tevhit

8 — Hammer Tarihi. C. I

9 — Türkiyat Mecmuası. S.2. Sahife. 417 ve devamı.

10 — Sahaif ü'lâhbar C.3 S. 32

11 — Evliya çelebi seyahatnamesi C. 2. S. 621

12 — Meskûkât-i islamiye kataloğu. Kısım 4. S. 374—385

13 — Takvim-i Meskûkât-i Selçukiye İsmail Galip S. 129—131

14 — Sultan Velet Divanı Uzluk Basımı S. 453

15 — Düsturname-i Enverî ve mukaddemesi.

16 — Hayrullah efendi Tarihi C.3.S. 18—20

17 — Kayseriye şehri Halil Ethem S. 70

18 — Ravza- tül- ebrar S. 351

19 — Bizans karşısında Türkler. Ahmet Refik S. 93— 115

20 — Aydın ili tarihi

Meram Türküsü

Gönül bağı'mdır bu cennet Meram
Şakıyor bülbüller güller üstünde !..
Derinden derine sızıyor yaram
Gezerken âşıklar yollar üstünde !..

Burda vurur nabızı güzel Konya'nın.
Burda çıkar zevki yalan dünyanın.
Burda gerçekleşen tatlı rüyanın,
Dolaşır izleri dallar üstünde !..

Burdadır her türlü ışık, koku, renk;
Burdadır şairi coşturan ahenk,
Burda yapar gönül sevdiğiyle cenk,
Hoştur burda yeşil allar üstünde !..

Cânânın yanında olursa ey can !
Bir ömre bedeldir Meram'da bir an,
Ruhları okşarken içli bir keman.
Gezinir makamlar teller üstünde !..

Burdadır ÖCAL,ım yaşama Taşkı
Burdadır Mevlâna Rumi'nin köşkü
O gönül şâhının ardından koş ki;
Taşısınlar seni eller üstünde :

Konya - Meram : 20/Nisan/ 1947

Cemal Oguz Öcal

Tarihten damlalar

ARZ VE HAYAT

Basri Gökaya

(118—119 Sayıdan devam)

Kâinatın kuruluşu mevzuu hakkındaki düşünce ve teoriler; dinî, tabii ve riyazî cephelerden tefekkür deryasına dalmıştır. Ancak akıl ve muhayyilenin nüfuz kudret ve kabiliyeti, bu başdöndürücü muammayı aydınlatmak şöyle dursun, hattâ tahmin ufkun karanlığını örten zulmet tabakalarından velev bir kaçını olsun yerinden oynatamamıştır!..

Garbın en ünlü ve en tanınmış riyaziye ve astronomi bilginleri dahi, fezânın dehşetler saçan derinliği ve mücerred budur, müfekkireleri tutuşturan azemeti karşısında hayretten dona kalmışlardır. Yalnız Sema panoramasının gözler kamaştırıcı pırlanta ve elmas gömüleri, yani cevahir Ummanlarını andıran hazineleri hakkında hiç değilse, biraz teselli verici istidlâl ve nazariyeler ortaya sürebilmişlerdir.

İçinden çıkılmasına beşer zekâsının beşer tefekkür sermayesinin kifayet edemeyeceği bu korkunç problemi, dinî istidlâller, dogmatik bir kadrana sokarak kısa yoldan kestirip atmak yolunu bulmuştur. Diğer nazariyeler ise arama ve derinleştirme uçurumunda mesnedsiz kalarak serâplar ortasında bocalayagelmıştır.

Zihnî ve fikrî araştırma ve yakıştırmalar, davanın temeline yani ilk etki ve kök faktöre giden dehlizi bulama-

mıştır. Etüde çekilen konunun sıkletiyle birlikte onun dilsizliği ve sağırılığı da, hattâ körlüğü de bilginleri, en kudretli ve en keskin silâhlarından tecrid etmiştir.

Hal böyle olmakla beraber.FEN dünyası, yine azminden hiç bir şey kaybetmeden amacına doğru uçmakta berdevam kalmıştır. Jeoloji bilginleri, maddî ve müsbet yollardan işe koyularak ve gittikçe gelişen ve zağlaşan teknik araçlardan canlı yardımlar göyerek arzın teşekkül devreleri, terkiibi ve hayat kabiliyetini iktisap edişi, ve diğer bir çok tabii, fiziki olguları hakkında esaslı denebilecek sonuçlar eldeetmiye muvaffak olmuşlardır.

Şurasını da hemen kaydetmeliyiz ki Jeologlar da daha varılacak mesafenin ve problemin eşiğinde ve hattâ ebcedinde sayılırlar.. Her şeyin önü ve sonu olmak, yani hâdis olmuş bulunmak tabiat kanunlarından bulunduğuna göre, Kâinatla muhtevasının da bir başlangıç ve bir sönüş noktasına bağlı kalması zarurî demektir. Marifet, bu karanlık âlemin ilk muharrikini ve ilk faktörünü bulmak sırrında mündemiçtir. Buna ise içinde çalkalandığımız şartlar ve şekiller yardımıyla imkân görülemez ZAMAN dediğimiz mücerred mefhum belki bir kaç milyon asır sonra, mü-

tehassir beşer zekâsına bunu da lütfedecektir...

Şu hale göre küremiz dahi bizim gibi doğmuş, yani hâdis olmuş bir varlık demektir. Bunu da muhakkak ki oğuldurğu ve ömrü vardır. Öyleyse buna dair olan düşünce ve teorilere bir göz gezdirelim.

Göklerle onun ziynetlerinden olan Yıldızlar âlemi konusunu mühteşemleş-tiren edebî ve hayalî izahları, ilhâm-kâr muhayyilelere ve şairlerin tükenmez nakış kudretlerine bırakarak üstünde lünediğimiz ve eninde sonunda bağı- na sarkacağımız arz toparlağının kuru- luşuna dair yürütülen mülâhazalara dalalım.

Bizim karargâhımız olan Arz yuvar- lağı, Güneş manzumesinden kopmuştur. İlk gaz tabakasıyla kuşatılmış ateş kı- vilcımlarından ibaret imiş. Bir takım mekanik ve fizikî şartlar altında, mil- yonlarca yıl dönüp dolaşmış ve bu ara- da «cazibe-dâfia» kanunlarının etkisiy- le uzun bir tekâmül-devreleri geçirmiş- tir.

İşte bu şekilde ana faktörlerle ka- buğu soğumuş ve sertelerek halî ha- zırdaki kıvamına girmiştir. Yer yuvar- lağının göbeği bu gün bile kızıl lâvlar- la dopdolu bir vaziyettedir. Tekevvün keyfiyeti bununla da istidlâl edilebilir. Bu ateş ve lâvların tesiriyle kaynayan madenî maddeler buğulaşarak cevvi- havaya uçmuş ve yoğunlaşmak suretiy- le arz çevresinin kışır bağlamasına âmil olmuştur. Arzın bu devresinde ısı- nın şiddeti yüzünden nebatlar ve hay- vanlar vücut bulmak imkânından mah- rum kalmıştır.

Jeoloji bilginlerinin tahminlerine göre arz kabuğunun kalınlığı 48. Km. olarak oranlanmaktadır. Bunun altında- ki ısı, ancak beyaz hararet derecesinde eriyen Plâtinin bile tahammülü üstüne çıkmaktadır.

Arz tabakaları iki çeşittir. Biri narî kütle, diğeri maî manzumedir. Bunlar da yine tabakalar halinde olarak 24. e ayrılır. Narî kütle içinde de 5 tabaka vardır. Bu tabakaların en kidemlileri Granit, Somaki, Bazalt ve.. kısmıdır. Bu tabaklar Volkanik sayılır. Maî, yani sulu arz tabakaları da 4. e ayrılır. Bun- lara, birinciden dördüncüye kadar, ay- rı ayrı adlar verilir. Ve yine terkip ve fizikî bünyelerine, geçirdikleri devrele- re göre bunlar dahi talî bir tasnife tâ- bi tutulur.

Bu tasniften maksat, arzın, milyon- larca asır süren tekâmül ve kıvam dev- resinden sonra gösterdiği hayat verme cilvesini tesbite medar olacak kârîne ve istidlaller elde etmektir.

İşte bu seyir dekoru içinde yürüyen nazariyelerin verdiği sonuçlara göre arzın hayatiyet tezahürlerine sahne ol- duğu ilk devrelerde nebatlarla karşıla- şılıyor. Her tabaka, ayrı bir hususiyet taşımış ve hayatiyet âsarı iraesine baş- lamıştır. Meselâ: Devoniye tabakasinda nebatî hayvanlardan Sünger ve Mercan nev'i görülmüştür. Bu devrede mafsallı ve boğumlu hayvanlardan balıklar da hayat problemine girmiştir. Yine bu arada kömür tabakası devri balıkları- nın çatı ve teşekküllerinin, organ ve diğ. vasıflar yönünden, şimdikilerden daha âhenkli ve daha muntazam ve mükemmel oldukları ciheti, Fosillerinin tetkikinden anlaşılmıştır.

Bu inkişaf, hayat kabiliyeti gittikçe çeşitli ve mütenevvi mahlukların tecel- lisine doğru bir tezahür ufku açmıştır. Sürünenlerle kanadlıların, yani Zâhife- lerle kuşların bünye ve organik yapıla- rının kuruluş bakımından bu günkü- lardan bambaşka bir heybet ve cesa- mette olduğu yine Uzmanlarının Fosiller üzerinde yaptıkları derin eleme ve in- celemelerinden sübût alanına çıkmıştır.

Yine bu ilk devrelere rastlanan taşlarda da ikilik göze çarpmaktadır. Bunlardan bir kısmı narî, diğeri maî vasıflarda idi. Narî olan kısım, kendi bünyesindeki zatî hararetin keskinliği yüzünden galeyana gelerek, bir takım fizikî etkiler altında, arzın ince ve narîn kabuklarından menfez bulmak suretile yüze feveran ederdi. Maî kısmı ise,

başlangıçta tekevvün ettiği şekilde kal- mıştır. Narî taşlar ise Yanar dağların tesiri neticesi olarak teşekkül ve tekâ- mül devresini durmadan idame ettir- mektedir. Buna delîl olarak, Granit ve Somaki taşlarının yekpare oluşları ve kireçle kaygan nev'inin de ince tabaka- lara bölünmüş olması sebepleri ileri sürülebilir.

Konya Yer Adları

Hüseyin Namık Orkun

Konya Halkevi, seri halinde çıkardığı bir çok değerli eserler arasında adını yukarıda yazdığımız bir eser daha neşretti. Eserin müellifleri Mes'ud Koman ile Sırrı Üçerdir.

Yıllardanberi Halkevlerimizin bu gibi eserler meydana getirmesi için propağanda yapıp durmaktayım. Çünkü yüzyıllardanberi üstünde yaşadığımız şu yurdun henüz bir coğrafi sözlüğünün olmamasına çok üzülmekteyim. Bu alanda ilk ve en ciddi adımı atan Isparta Halkevi oldu. Değerli çalışmalarını her zaman takdir ettiğim Fehmi Aksu bu alanda mükemmel bir eser meydana koydu. Bu nevi eserleri sadece ilim adamlarının istifade edebileceği metodik bir surette sunmakla iktifa etmelidir. Yoksa etimolojilere kaçmak, kelimeleri izaha çalışmak, nazariyeler ortaya atmak eserin değerini düşürmekten başka bir netice veremez. Fehmi Aksu ise bunlardan kaçınmış ve bundan dolayı eseri ilim âleminde bir yer tutmuş Avrupa literatürüne de geçmiştir... Halbuki diğer denemeler maatteessüf ikinci yolu takip etmişler ve eserlerden edilecek istifade ekseriya sıfırda kalmıştır. Kırşehir yer adları hakkındaki eseri, buna bir misal olarak gösterebilirim.

Arkadaşım Mes'ud Koman ile arkadaşının eseri ise bunlardan ikisine de benzememektedir. Çünkü güzel Konya'nın bütün yer adlarını ihtiva etmiyor.

Sadece, tarihi yer adları araştırılmış ve bunların da tesbiti ihtiyaca salih olmamıştır.

Eser, Midhat Şakir Altan'ın güzel bir önsözü ile başlıyor. Programlı hareket eden bu Halkevinin üç yıl içinde bize değerli eserler vereceğini memnurlukla okumaktayız.

Müelliflerin önsözünde ise, iki noktaya biz de müteessir olduk : Biri mahkeme sicillerine başvurmamaları ve bu hususta engel ile karşılaşmaları; diğeri de nefis Türkçe olan yer adlarının değiştirilmesidir.

Önsözden sonra Konya'nın kazaları ve nahiyeleri sıralanmaktadır. Bundan sonra da kısaltmalar gösterilmiştir.

Asıl eser Konya ilinin oğuzlaşmasından önceki devirlerine kısa bir bakış başlığı ile başlıyor. Burada Selçuk istilasından önceki devrelerden kalmış (?) yer adları zikredilmek istenmiş ve tabii nazariyle olarak bir takım yer adları sıralanmıştır. Arkadaşlara şu noktayı hatırlatmak isterim ki ilimde nazariyle olarak ileri sürülen nesnelerin de kuvvetli kandırıcı delillerde sebepleri gösterilir. Hakikat gösterilen yer adları Türkçe değil ise de bunların Hitit veya başka bir dilden olduğunu kestirmek bize değil bu işin uzmanlarına düşer Hitit ve yunancayı bilmeden böyle bir iddiada bulunmak mümkün değildir.

İkinci bahis Oğuz Türklerinin Konya iline gelişleri başlığını taşıyor. Burada tarihte geçen bazı yer adlarının sonradan Türkler tarafından değiştirildiği misallerle gösterilmekte en son olarak ta Oguzların kaç kabileden ibaret olduğu yazılmaktadır. Bu verilen malûmata göre kâşgarlı Mahmut Oguzların yirmi iki Yazıcızade de yirmi dört olduğunu yazmakta imiş. Bu yanlış mamûlâtı Köprülüzade de yazar

Bir eseri adamakıllı okumadan kaynak yapmanın neticede yapılmış bir yanlışlıktır. Şu noktayı kaydedelimki, Kâşgarlı Mahmut da dahil olmak üzere bütün kaynaklar, Oguzların yirmi dört boy olduğunu yazmakta müttetikler. Kâşgari Oguz maddesinde iki Oguz boyuna - pokaz ve küçük olmasından dolayı - zikretmemiş, fakat Türkmen Maddesinde bunların aslında yirmi dört olduğunu açıkça yazmıştır. Üçüncü ciltde olan Türkmen maddesine bakmayıp birinci ciltteki Oguz maddesine bakarak bunların yirmi iki tane olduğunu söylemek yerinde olmasa gerek...

Üçüncü bahis Oğuz Türklerinin Konya ilinde yerleşmesini anlatıyor. Burada kabilelerin adlanma usulleri hakkında ileri sürülen sözlerin ciddi bir tarafını görmemekteyiz. Hem bu hususta evvelce yapılmış olan araştırmaların hiç birisine bakılmamış hem de kendi kendilerine çıkarmak istedikleri neticeler yanlış olmuştur. Bu hususta bilhassa Nemethin (Ahonfoklalo Magyarsak kialakulasa) adlı eseri birinci mevkii tutmaktadır. Daha sonra oğuzların " bugün dahi kullanılmakta olan damgaların tetkik suretiyle bu yayılışın yönünü ve izini " seçmeğe de imkân yoktur. Esefle kaydedelim ki bu hususta gösterilen kaynakların ikiside ciddi bir araştırma mahsulü değildir. Anadolu Oğuz boylarının damgalarını ciddi bir surette araştırıp bulmaya muvaffak olan Ali Rıza olup onun, Cenupta

Türkmen Oymakları adlı eserinde vardır.

Bu bahiste Konya'ya bağlı Oğuz boy adları tesbit edilmektedir. Popüler bir yazıda böyle bir tesbit mümkün ise de, ilmî bir eserde bu şekilde yer tesbit edilmez. Meselâ " Karapınar kasabasında, Beyşehir kazasına bağlı... " gibi tesbitlerin ciddi bir değeri olamaz. Bunların, kazanı kaç kilometre civarında olduğu tesbit edilerek yazılması gerekti. Bazı yer adları kaydedildikten sonra.. tarihli bir vakfiyede gördük; gibi kayıtlara tesadüf etmekteyiz; ki bu nevi sözlerin ilmî bir değeri olamaz. Bu vakfiyenin nerede ve kime ait olduğu da kaydedilmek gerekir.

Eserin müelliflerinde bir de metod hatası vardır. Doğu'da, yani Asya'da bulunan bir Oğuz boyunun, bugünkü oymaklarının adlarını da, Konya civarında aramaya kalkmışlardır. Meselâ : *Karaman adlı köy adları; Asya'da da Salur'lara tabi bu ismi taşıyan bir boy var diye Konya'daki Karaman'lar da Salur'lara bağlanıp işin içinden çıkılmıştır.*

Bu gibi yanlış metod ile çalışmaların neticesi olarak konar-göçer adlarıyla ilgili köylerden bahsedilmektedir. Bu yanlış düşünce eserin sonuna kadar devam ediyor. Karaca adlı köyler özbeklerden imi ... Saray yer adı da Kıpçaklara bağlanıyor. Çomaklı, Sevinç gibi yerler de Kırgız - Kazaklardan sayılıyor. Velhasıl bu nevi - tamamiyle indî - faraziyeyle eser uzatılıp durmuş ve iş gittikçe ciddiyetden çıkmıştır.

Her zaman ciddi ve ilmî eserleriyle iftihar ettiğimiz Konya Halkevinden Şahabettin'in eseri gibi sade Konya'nın değil bütün Türkiye'nin iftihar edeceği eserler bekleriz.

Not :

Sayın Prof. H. Namık Orkunun Ülküde çıkan tenkid yazılarını yukarıya aynen aldık. Bundan maksadımız Evi-

mizin neşriyatı etrafında yapılan tepkileri tesbittir.

Sayın Profesörün yazılarında bahsettikleri Isparta Halkevinin çıkarmış olduğu = Isparta ili köyadları bürosörünü gözden geçirdik. O bürosörünün yazılışında takip edilen maksat başka. Evimizin çıkardığı, M. Mes'ud Komanla

Sırrı Üçer'in imzalarını taşıyan Konya İli Köy ve Yer Adları Üzerinde Bir Deneme „ de başka bir noktai nazar yürütülmüş olduğundan Üstâdın methetdiği Isparta köylü adları broşürünü görmemiş bulunan okuyucularımıza bir fikir vermek için buraya işaret etmeden geçemiyoruz.

Mecmua

MÜNACAAT

I

Tekbir tekbir yüz üstüne,
Geldim mest olmaya Tanrım.
Kaş koymadım göz üztüne,
Neden kaldım yaya Tanrım,

Gözüm yok elin arasında
Gidem hakkın yollarında
Evel seven kullarında
Şimdi hiç yok hayâ Tanrım.

Gam yakar hasret odumu
Sundu felek son yudumu
Ahı vahi feryadını
Sende bir yol duya Tanrım.

Neden bitmez gül dikende
Günahım kervanı bende,
Aşkının külhanı bende.
Eller neden duya Tanrım.

II

Dontslar içi dost tutmaya
Gidenlere yas tutmaya
Ahretine göç etmeye
Geldi çatlı sıra Tanrım.

Günahlarda en önceyiz,
Emrine kıldan inceyiz,
Dağ misali karıncayız ; ;
Knlun hesap sora Tanrım.

Gece sabahsız olan,
Canlı hiç ahsız olanı,
İçi günahsız olanı
Garkeyledin nura Tanrım.

Kiraladı gam gönlümü.
Kurtulacak gam gönlümü.
Neden her akşam gönlümü :
Geçer yara yara Tanrım.

Arayanlar yasıyınan
Elde kevser, taşıyınan
İsânın asasıyınan
Nolur çıksan Tur'a Tanrım.

Devrek: Mehmet Zeki Akdağ

İstiklâl Marşı Şairimiz Mehmet Akif

Ölümünün 12 ci Yılı münasebetile

Yazan : Fâkir Usman

1290 Yılında Fâtihin Sarıgözel mahallesinde dünyaya geldi. Fatih dersîamlarından Tahir efendinin oğludur; Emirbuhari mektebini ve merkez rüştiyesini bitirdikten sonra mülkiyenin idadi kısmına girdi. Orayı ikmal etti âli kısmına devam edeceği sırada babası öldü ve bunun üzerine burayı terk ederek önce baytar mektebine nehari sonrada leyli devam etti 1893 baytar mektebini bitirdi ve Umuru baytariye ve ıslah-ı hayvanat umumi müfettiş muavinliğine tayin edilerek 11 Mayıs 1913 tarihine kadar baytarlık işleriyle ve memuriyetle meşgul oldu. Fransızca'yı, arabca'yı ve acemceyi daha mektepte iken öğrenmişti. Makale ve şiirlerini 1908 den sonra Sırat-ı müstakim mecmuasında neşretti. İstiklâl savaşı sıraların da milli mücadeleye iştirak etmek üzere Ankaraya geldi. 1339 da Mısır gitti, 1926 da Mısır da Türkçe Proferörü oldu. Ölmeden bir müddet önce tekrar İstanbula geldi ve 26 Aralık 946 Pazar günü akşamı ebediyen hayata gözlerini kapadı.

Akifin edebi şahsiyeti üzerinde her şeyden evvel söylenmesi icab eden onun aruz üzerindeki hakimiyeti, lisanındaki sadelik ve konuşma lisanına yakınlığıdır Aruz Akifin elinde bir balmumdur onu istediği biçime hiçbir

güçlük çekmeden uydurur. Tabir caizse adeta aruzla konuşur. Netekim mahalle kahvesinde ki :

— Mızıkçı dendimi sensin diyor bakın ağalar
Kırkını söyleyin allah için şu canım zar

— Kırık.

— Değil

— alimallah kırık

— Değil billah

Ve meyhanedeki

— O kim gelen

— baba Arif

— sakallı gel bakalım

yanaş

— selamünaleyhüm

— otur biraz çakalım

— Dimitri hey parasız geldi sanma
işte para

— ey anladık a kuzum

— sar be yoldaşım sigara

— aman bizim baba Arif susuz musuz
içiyor.

şu muhavereler aruzu konuşma lisanına yaklaştırmakta ki maharetini ısbata kafidir. Edebiyatımızda hiç bir şair bu hususta onun kadar muvaffak olamamıştır.

Gerçi Tevfik Fikret'de bu yolda yürümüş ve bir haylıda muaffak olmuştur. Fakat Fikretle Âkif arasında fark vardır. Fikret aruzu konuşma diline yaklaştırmak kelimeleri imlâlarına göre

re kullanır Akif ise telaffuzlarına hatta mahaliî teleffuzlarına göre kullanır. Aynı zamanda arapca ve acemce kelimeleri Türk hançeresi ile telaffuz eder. Mesela (buyurun) demez buyrun der.

— Bir muhasır çağırın

— Buyrun efendim efendim

— Bana bak

Ağa demez (A) der

— Mehmet onun evi olmuş onu onu
aktarmak için

Bir demez (bi) der

« Onun bir dalgası var tünel geçi-
ycr. »

Akifin bir hususiyetide onun mahalliyetçiliğidir o, bu yolda bir çok içtimâî dertleri şürlerinde acı bir lisanla anlatır.

Ahmet Rasimin makaleleri ve Hüseyin Rahminin romanla yaptıklarını o şiirleriyle yapmıştır Küfe, mektepsiz kalmış bir Türk çocuğunun irfan tehasürünü kahve; kahvehanelerin feci durumunu meyhane eski boşanma fecaatini Seyfi baba yorulmak bilmeyen bir Türk ihtiyarının ruh asaletini anlatır.

Akif aynı zamanda milliyetçi bir şairdir. Trablusgarp, balkan harbi ve cihan harbiyle gelen felaketleri ve bunlara Mehmetciğin kahramanca göğüsgerişini anlatan mısralar edebiyatımızdaki hamasi lirizmin en güzel örnekleridir.

Gitme ey yolcu oturup beraber ağlaşalım
Elemim bir yüreğin karı değil paylaşalım
Ne yapıp serimi kahreyleyeceğim bilmemki
Öyle dehşetli muhitin de dönen matemki
Ah karşımda vatan namına bir kapristan
Yatıyor nasıl yerlere geçmez insan

Şu mezarlar ki uzanmış gidiyor ey yolcu
nereden başladı yükselmiye bak nerde ucu

Bembeyaz saçları katranlara batmış dedeler
Göğsü baltayla kesilmiş memesiz valideler
Teki binlerce kesik gövdeye ait kümeler
Saç, kulak, el çene, parmak, bütün enkazı beşer

Çanakka'le şehitlerine yazdığı bir parçada:

Bomba şimşekleri beyninden inip hep siperin
Sönüyor göğsünün üstünde o arslan neferin
Yerin altında cehennem gibi binlerce lağam
Atılan her lağamın yaptığı yüzlerce adam
Ölüm indirmede gökler ölü püskürmede yer
O ne muthiş tipidir savrulur enkazı beşer
Kafa göz gövde bacak kol çene parmak
el ayak
Boşanır sırtlara vadilere sağnak, sağnak

Top tüfekten daha sık gülle yağan mermiler
Kahraman orduya seyretki bu tehlide güler
Ne çelik tabyalar ister ne siner hasmından
Alınır kalamı göğsündeki kat kat iman

Akif Mehmedin kahramanlıklarını anlattıktan sonra o, pek sevdiği kabeyi bile hediye ediyor :

Vurulup tertemiz alnında uzanmış yatıyor
Bir hilâl uğruna yarab ne güneşler batıyor
Ey bu topraklar için toprağa düşmüş asker
Gökten ecdat inerek öpse o pak alnı değer.

Sana dar gelmiyecek makberi kimler kazsın
Gömelim gel seni tarihe desem sığmazsın

Bu taşındır diyerek kabeyi diksem başına
Vine bir şey yapabildim diyemem hatıranı
Âkifin hamasi ve lirik şiirlerinden biride " İstiklâl marşı "dır her okunuşunda yazıldığı günleri hatırlatan bu nefis şiir Türkün bütün mазisini hülasa eder hele şu mısralar:

" Ben ezelden beridir hür yaşadım hür
yaşarım
hangi çılgın bana zincir vura cakmış
şaşarım.

Hürriyeti aşık bir milletin zincire vurulamıyacağını ne güzel anlatır.

Son günlerde daha iyi güfteler yazılacağı düşüncesi ile istiklâl marşını değiştirmek fikri ileri sürülmüştür. istik-

lâl marşından daha güzel şiirler yazı-
lamıyacağını kimse iddia edemez fakat
nasıl ki bayrağı bayrak yapan onun
yanlız rengi ile ay yıldızı değil taşıdığı
hatıralar ve uğrunda dökülen kansa
istiklâl marşında değeri onun yazıldı-
ğı günlerdeki hatıraları nefsinde taşı-
masıdır. Kaldı ki allah bu millete bir
daha istiklâl marşı yazılacak günler
göstermesin.

Akifin hamasi lirik şiirlerinden baş-
ka hamasi olmıyan şiirlerinin bazıların-
da da derin bir lüzmin izlerini görebiliriz:

*Şu serilmiş görünen gölgeme imrenmedeyim
Ne saadet hani ondan bile mahrumum ben
Daha yıllarca eminim hayatın yükünü
Dizlerim titiyerek çekmeye mahkumum ben
Çözde artık yükümün kördüğüm olmuş
bağın*

*Bana çok görme ilahi bir avuç toprağını
Diğer bir şiirinde :*

*Arkamda kalır beni rahmetle anarsın
Derdim sana baktıkça: a biçare kitabım
Kim der ki sen çökte senin arkana kalstın
Uğrunda harab eylediğim ömrü harabım
Hayat arkadaşına yazdığı bir kıtada:
Seni bir nura çıkarsam diye koştum
durdum*

*Ey; bütün dalgalı ömrümde hayat arkada-
şım*

*Dağmıdır karşı gelen taşmı hep aştım
lâkin*

Buruşuk alnıma çarpan bu sefer kendi taşım

Fakat Akif bütün bu kuvvetli şiir-
lerine rağmen büyük bir tevaza ile:

*"Şiir için göz yaş derler onu bilmem
yalnız
Aczimin giryesidir bence bütün asarım "*
diyor.

Akifin bir cepheside dindarlığıdır
bu hususta her hadiseyi din cephesin-

görecek derecede mutaassıptır. Hatta
ahlakı bile din cephesinden görür :

*Ne irtandır veren ahlâka yükseklik ne
vicdandır*

*Fazilet hissi insanda allah korkusundan-
dadır*

diyor fakat o islamiyette islahatçidir
islamlara ilerlemeyi garbe uymayı tav-
siye eder:

*Bakın mucahit olan garbe şimdi bir kerre
Havaya hükmediyor kani olmıyorda yere
Dönünde atıl olan şarkı seyredin ne geri
Yakında kalmıyacak yeryüzünde yeri*

Akifin bu hususta yegâne kusuru
Türklüğü islamlıkla kaim görmesidir.

Son günlerde akif mısırdı yaşarken
memleketine karşı büyük bir tehassür
duyuyordu netekim şu parça buna bir
misaldir :

*Ey heybeli iklimine kıstan çekilenler
Ey Afrika temmuzunu efsane bilenler
Ey yağ gibi üç çifte kayıkla kayanlar
Ey maltepeden Pendiği bir hamle sayanlar
Ey çamların altında serilmiş uzananlar
Ey her nefes aldıkça ömürler kazanaalar*

Mısırdan İstanbula geldiği sıralarda
söylebiği bir kıt'ada da bu tehassürü
görebiliyoruz:

*Viranelerin yascısı baykuşlara döndüm
Gördümde hazanında bu cennet gibi yurdu
Qül devrini bilseydim onun bülbül olurum
Yarab beni evvel getireydin ne olurdun?.*

Akifin bir endişeside unutulmaktır :
*Rahmetle anılmak ebediyet budur amma
Sessiz yaşadım kim beni nerden bilecektir*

diyor. Fakat o çoktan her Türkün
kalbinde yer aldı onu unutmak
kabilmi? hiç değilse her sabah radyo-
larımızın düğmelerini çevirirken o aze-
metli marşımızın sesiyle onuda; o gün-
leride tekrar hatırlıyoruz.

Konya Matbuat Tarihi (1)

Mehmet Önder

(120—121 Sayıdan devam)

7 — **BARİKA Mecmuası :**

(Aylık edebi mecmuasıdır)

Çıkış tarihi : Temmuz 1910

Sahibi ve Müdürü : Eski İnhisarlar
müdürü Konyalı Ahmet İhsan (Deli İhsan
diye maruftur)

Basıldığı yer: Vilâyet matbaası-Konya

Bir kaç sayı sonra kapanan bu mec-
mua vali Nazım Paşa zamanına aittir.
Halk (Baraka) diye telâffuz ediyordu

8 — **UFKUÂTİ Mecmuası**

(Edebî, fikir mecmuası)

Çıkış tarihi : mart 1912 (17 mart
1327)

Çıkaranlar : Naci Fikret (Baştak) Cev-
det Tahir, Fuat Gökbudak, Zeki

Basıldığı yer ; Vilâyet matbaası

Ufku Âticiler, İstanbuldaki Fecri
Âticileri taklit ediyorlardı.

6 Sayı çıkmış ve 4 eylül 1327 de ka-
panmıştır.

9 — **ŞAHAP Mecmuası**

(Aylık edebi mecmua)

Çıkış tarihi : 1913

Çıkaranlar : Muzaffer Hâmit, Dr.
Hulki Âmil. 12 sayı çıkmış ve 1914 te
kapanmıştır.

10 — **REHBER Mecmuası**

(Aylık ticari iktisatî ve edebî
mecmua)

(1) : Bu etüd asıl metnin özeti-
dir pek yakında mufassal olarak Halke-
vimiz yayınları arasında çıkacaktır.

Çıkış tarihi: 29 Haziran 1914

Sahibi ve Müdürü: Viyolaki

Rehber mecmuasını çıkaran Viyo-
lâki, Konyada bir aralık matbaa açmış
1917 - 1918 yıllarında da (Türksözü)
gazetesinde idare müdürlüğü etmiştir.

Rehber ticarî, edebî ve felsefî ya-
zılar yayınlamış, 5 sayı çıktıktan sonra
aynı yıl kapanmıştır.

11 — **OCAK**

(Aylık edebî mecmua)

Çıkış tarihi: 8 Ekim 1917

Sahibi ve Müdürü: Namdar Rahmi
Karatay

Yazarları: Naim Hazım, Mümtaz
Basri, Ahmet Necati, Ragip v.s.

Ocak bu devreye gelinceye kadar
çıkan mecmuaların en uzun ömürlüsü
olmuş, ilmî, edebî ve felsefî yazılara yer
vermiştir.

19 sayı çıkmış, 20 Temmuz 1918 de
kapanmıştır.

12 — **ÖKSÜZ YURTLARI mecmuası**

(15 günde bir çıkar, öksüzleri ko-
rur mecmua)

1917 yılında Öksüz Yurtları adile
bir hayır müessesesi kurulmuştu. Bu mü-
essese öksüzleri topluyor ve okutuyor-
du. İşte, bu yurda gelir sağlamak ve
halka bu yurdun gayelerini bildirmek
maksadile Konyada (Tayyar bey) ta-
rafından bir dergi çıkarılmış ve bir hay-
lı da abone yapılmıştır.

Babalık matbaasında basılan ve bir kaç
sayı çıktıktan sonra kapanan bu derginin
ilk sayısında şu mevzulara temas edil-

miştir:

- 1 — Mecmua niçin çıkıyor ?
 - 2 — Ecnebi mektepleri ve yurtları
 - 3 — Seciye
 - 4 — Öksüz yurtları marşı, şiirler v.s
- Mecmuanın sayısı 2 kuruş fiatla satılmış, geliri yurda devredilmiştir. Tam koleksiyonu mevcut değildir.)

13 — HAKYOLU mecmuası

(On günde bir çıkar, dinî, içtimai fennî, edebî islâm mecmuası)

Çıkış tarihi: 3 Temmuz 1919

İmtiyaz sahibi ve Müdürü: İbrahim Hakkı (Konyalı).

Mes'ul Müdürü: Karahüyükli zade Ahmet Naci.

İdarehanesi : Paşa dairesinde dairesi mahsusa

Matbaası: Babalık matbaası.

(Hakyolu) mecmuası kapak hariç 12 sayfadan ibarettir. Fiati 5 kuruştur. Yazarları: İbrahim Hakkı, Mitat Vehbi, M. Nedim, Naci Fikret, Zeynel Abidin. v s.

Mecmua, dinî, meseleler üzerine etüdler yayınlamış, birkaç sayı sonrada kapanmıştır.

Hakyolu kapağında bir müsabaka-da açmış, bilmece koymuştur.

2 inci sayısından itibaren (İslamiyet, Meşrutiyet) adile bir de tefrikaya başlamışsa da bitirememiştir. (Koleksiyonu vardır).

14 — ÖGÜT

(Gün aşırı çıkar, siyasî gazete)

Çıkış tarihi: Ekim 1919

Sahibi ve Mes'ul Müdürü: Selânikli

Abdulgâni Ahmet

Me'sul müdürü ; Hüsnü

Başyazarı: (Nuri Tahsin) (ve Tefrik) bilâhare F. Fikri

İdare Müdürü: Sonradan Tahir (Selek)

İdarehane ve Matbaa : Küllükbaşı Mahallesinde Vahdi Bey evi

Öğüt gazetesi, Millî kuvvetlerle Afyondan gelmiş, Konya da İtalyanlar tarafından baskına uğramışsa da, baskından önce haberdar edilen matbaa işçileri, matbatbaayı başka bir yere taşıyarak, gizli çıkarmağa başlamışlardır.

Öğüt, Konyada bir müddet çıktuktan sonra, Sahibi Se'ânikli Ahmet tarafından Ankaraya nakledilmiştir.

15 — İBRET gazetesi

1335 hicri yılında Avukat Mehmet Emin (Bolay) tarafından haftada 3 gün çıkarılmağa başlanmıştır. Mehmet Emin, hususi matbaa satın almış, gazetesi ile ilim ve irfanın gelişmesine, millî hareketin yayılmasına hizmet etmiştir.

İbret çıktığı zamanlar Atatürk, Si-vasta kongre akdetmişti. Atatürkün Si-vastan il'lere yaptığı tebliğ ve buna dair hususi haberler (İbret) te yayınlanmıştır. Bundan dolayı muhaliflerin hü-cumuna uğrayan İbret, 1 yıl yaşayabilmiştir. Mevcut koleksiyonları Millî Mücadele anlarında kaybolmuştur.

İbret'in bütün malzemesi, Mehmet Emin tarafından, Millî kuvvetlerle Afyondan Konyaya getirtilen (Öğüt) gazetesine devredilmiştir.

İbret'in bugün elimizde ancak birkaç sayısı vardır.

Anlaşılmıyan Sanat

Muammer Karabağlı

Resimde akademik, şiirde eski sanata karşı ilk olarak Garp memleketlerinde, bilhassa eser ve şahsiyet olarak Fransada Modern sanat doğmuştur.

Modern sanat, o gündür bugündür Garpda, hattâ tesir sahasına giren Şark memleketlerinde bir sanat dâvasının zuhuru ve bu güne kadar devamına sebep teşkil eder. Akademik mi, modern mi? Eski mi, yeni mi?...

Çeyrek asrı aşan bir zaman varki Garp san'atını ve nüfuzunu gösterdiği diğer memleketlerin sanat hayatını kuttuplaştıran bu dâva, bugün memleketimizde de bir vakia halindedir.

Anlayamamakda ve belkide anlamamakda ısrar edilen, taassuba düşülen bu sanatın zuhuru tabii mi olmuştur? Mana ve mahiyet itibariyle nedir? Söylenildiği gibi, hakikaten, Modern sanat bir bilmece kutusu mudur, yoksa anlayış ve zevkimiz iktidarsızlığa mı düşmüştür ?...

Bir kere Modern sanat (Yeni sanat) demektir. Yenilik ise medeniyete öyle bir miyar, öyle bir kanundur ki, insanlığın tekâmülü ve insanın tabiatı eklendiği müddetçe vardır. Bu gerçeğin itiraz götürür tarafı yoktur sanıyoruz.

Diğer taraftan hiçbir münevver de düşünemez ki: sanat doğuşundan bu güne kadar tek bir tarz ve anlayış içeri-

sinde, inkişaf ve hayat imkânlarını bulabilmiş olsun. Şayet böyle olmuş olsaydı, edebî mekteplerin (Klasisizm, Romantizm, Realizm, Natüralizm, Parnassizm ve sembolizm) diğer sanat kollarında da değişik tarz ve anlayışların ortaya çıkmaması lazım gelirdi. Halbuki çıkmıştır, şu halde sanat oldu olalı tek bir anlayış ve tarz içerisinde kalmamış demektir.

Tasım (istidlâl) in verdiği netice bir mantık ölçüsünden çıkmış olduğu halde, ilâve edelimki, her asırda aynı boyda sanatkarların ve aynı sanat anlayışlarının mevcut olmasına imkân yoktur. Çünkü bunu reddeden insan akli, insan cemiyetlerinin tekâmülünü kabul ediyor. Fert de cemiyetle birlikte değiştiğine göre, ilim ve tekniğinin meyanında kültürünün, dolayısıyla sanatının da değişip evrimleşeceği muhakkaktır. Aksini düşünmek için sanatın tekâmül tarihini inkâr etmek lâzım gelir.

YENİLİK, TABİATIN ZORUNLU BİR KANUNDUR, BİZ İSTESEK DE İSTEMESEK DE MEVCUTTUR.

Görülüyor ki sanat atmosferi değişmişse ve yeni bir sanat, Modern sanat doğmuşsa bunda gayri tabii olan bir taraf yoktur.

Modern sanatı anlamak için resim ve şiir sanatlarını bilmek, onların karakteristiklerini mümkün merteye tanımak

lâzımdır.

Picasso, Braque, Derain'ini kurdukları ve Braque'nin tabloları için Matisse'in (ne kadar Küb) sözüyle isimlendirilmiş olan Kübizm özün, değişmeye nin resmidir. " Bir şeyin bütün cephe-lerini ve temel esaslarını aynı zamanda tecessüm ettirmek „ kaygısı, resmi, realiteden uzaklaştırıp üç bundan endişesi içine soktu. İşte kübik bir tablo: " Bir pipo, yarısı görünen bir kitara, bir şimendifer diski, makinecinin bıyıkları, ressamın karısına ait bir profil. Bunların hepsi bir arada, telgraf telleri ve güneş ışıklarıyla karışmış bir halde."

Bu tablo (Auteuil'de Gurup) adını taşımaktadır. Bu tablonun tuhaf ve garip olan tarafı gördüğümüz tablolara benzemeyişi, tasvir edilen manzara ve eşyanın tabiatıta olduğu gibi alındığı halde, olduğu gibi tasnif edilmeyişindedir. Kübist ressam, eşyayı tabiatıtan almış, lâkin onu; resmin unsurları olan desen, form, ışık ve renk içinde; kendi zihin hendesesine göre; kısmî değil, küllî olarak tesbit etmiştir.

Modern sanatın Avrupada ilk teessüs ettiği zamanlarda, böyle bir tablo satıldığında sanatkârına ancak bir öğünlük ekmeği, furuncunun camekânından merhameten çıkararak verdiği bir furancala ekmeğini temin edebilmişti. Modern sanatın ve sanatkârlarının zamanla revaç bulması, aynı tablonun furuncuyu servet sahibi yapacak kadar pahalıya satılmasına sebep olmuştu.

Bizde, Akademik resim sanatımıza karşılık, garptan taklid olarak alınan bilâhare bünyeleşerek bir varlık kazanan Modern resim sanatımız vardır. U. N. E. S. C. O nun Avrupada açtığı sergilerde Modern Resim sanatkârlarımızın eserlerinin enternasyonal bir kıymet kazandığı, müteakiben de sureti mahsusada Avrupanın diğer şehirlerinde de Türk sanatkârlarının eserlerini teşhir için sergilerin açıldığı haırlardadır. Denilebilir ki, Türk resmini

beynelmilel yapanlar da onlar oldular.

Modern sanatta şiir, XX inci asır edebi cereyanlarından Dadaizm, Kubizm Fütürizm ve sürrealizm gibi sanat anlayışlarıyla temayüz eder.

Sürrealizm bunların en ayakta durabileni gelecekde de ayakta durabilecek gibi görünenidir. A. Breton un 1924 de çıkarıldığı « manifest du sürrealizm, » adlı eseriyle kurulan bu ceryan Soupault, Paul Eluart v.s gibi kuvvetli şahsiyetlerde varlığını idrak eder. Bretona göre Sürrealizm : Gerek söz, gerek yazı ve gerekse başka bir şekilde düşüncenin hakiki faaliyetini ifade eden saf, ruhi bir otomatizmdir „ Sürrealist şiir rüya halini tespit sayesinde insanın hakiki hüvüyetini aşikâr kılmaya çalışır.

Modern şiir 1933, — 34 tarihinde edebiyatımıza Garpten en çok fransız edebiyatından taklit olarak yani şeklen sokulmuş; zamanla harici tesirlerden şu veya bu izmlerden kurtularak şayet yine bir (izm) le ifade etmek lâzım gelirse bu gün TÜRKİZİM olarak vücut bulmuştur.

Bataille d Hernani, meşhur Ernani kavgası konu için güzel bir misal, dava için kuvvetli bir delildir. Ancak zihni yaklaşma sayesindeki bu sanat ve bir nesil kavgası müsebbipleri olan Racin ve Hugo bu gün dünyanın her yerinde olduğu kadar Fransada yadrganmadan sevilmektedir. Acaba bugünün yarınını da böyle düşünmek mümkün değildir ? .

Yeni yeni keşifleriyle hayret parmağımızı ağzımızda bıraktıran, Atomu parçalayan, ses hızında uçak yapan, hattâ hattâ arzın kabuğunu çatladacak olan makinayı keşfedecek kadar kafatası homurdayan insanoğlunun gelecekte bugünkü sanatı fersahlarca geride bırakan ve insan mantığını zorlayan yeni ve daha çok zihni bir sanat anlayışını ortaya atmayacağını kim iddia edebilir. ?

Bekleyelim zaman herşeyi gösterecek,

Hattatlar Armağanı

Veli Sabri Uyar

(120—121 Sayıdan devam)

112 Hattat Hacı Mahmut efendi

1245 — 1829 de Bordabaşı mahallesinde doğmuştur. Sait efendinin oğludur. Ve Ahmet Hamdi efendinin torunudur. İsmi : Mahmut Celâlettin Hamdi zade demekle meşhurdur. Konya Müftisi Abdullah Vahdi efendiden tahsil görmüş ve ondan icazet almıştır. Hüsnü sadâ ve tabiate mâlik gayet aşkılı bir zattır. Asrındaki ilk mektep muallimlerinin terbiye ve öğretme vazifelerini tenkit etmekte iken Konya'da Hançerli adındaki mektebin muallimliği inhilâl etmiş ve halkın arzusuyla mezkûr mektep hocahgını kabul eylemiş ve amcası Mustafa Rüştü efendiden ilmi kıraatten mezun olmuştur. 48 sene muallimlikle bulunmuş ve 600 ü mütecevaz hafızı kuran yetiştirmiş ve Konya halkına iki sülüsten öğünde besmelekeş olmamış kimse yoktur. Siyât ve şöhreti el'an devam edüp baki olan bir üstadı kâmindir. Ve her türlü makama aşına ve ıshlı olup yazıcı oğlu Muhammet Veli ve Süleyman dedenin mevlidi nebevi ve Erzurumlu İbrahim Hakkının Huda Rabbim kitabı müstetablarının ve her bahrin nagamatını ayrı ayrı belletmedikce hafızlarına izin vermezdi. Bununla beraber amâli—erbaadan ve târihten ayetler okuttukca izahat ve tercemesini

haber vererek iyi talebeler çıkardığı halkca malûmdur. Yukarda zikri geçen Muhammediyye, ve mevlid, ve Huda Rabbim, kitaplarının mensur ve mevzun olarak okutmasını neşreden ancak bu zattır. Binaenaleyh hüsnü hatta mâlik Mahmut efendi her ayda bir mushaf'ı şerif, dört günde bir cüz yazardı. Bida yette matbaa bulunmadığı için halka mushaf'ı şerif ve cüz yazardı. Ve hatm ile namaz kılardı. Ve ceddî alâsını Bordabaşı mahallesinde yaptırdığı sırçalı mescid-i şerifinin imamı idi. Herkes kendisine hürmetkâr, ve üstadı kâmil ve temiz yürekli bir zat idi. Ve güzel sülûs ve nesih yazardı, ve yazıyı sol eliyle yazar ve hüsnü hat hocası da Mustafa Rüştü efendidir. Ve 1312—1894 Recebi şerifinin ilk haftası perşembe günü hali sekeratında güya karşısında talebe var gibi kur'an ta'lim ederek tekmiî enfaz ettiği ve bir hafta odasında ma'nevî rayihayı tayyibenin herkese hayret verecek surette devam ettiği ziyaretçiler tarafından el'an yâdedilmektedir. Mumaileyh Yağlıtaş mezarlığında peder ve dedelerinin ve bütün ailelerinin yanına defn olunmuş isede mezarlığın ilğa ve kaldırılmasından 45 sene sonra cesedi muhteremleri akriba ve teallükkatı tarafından hiç dağılmadan ve çürümemiş olarak Meramın Dörtoka mezarlığında büyük pelit ağacı altına götürülüp defn edilmiştir. Kabir ta-

şındaki kitabesi şudur:

Mühendis hane-i berri-i humayun muallimlerinden kol ağası Ahmet Hamdi beyin pederi Hamdi zade Hacı Mahmut Celâl ruhuna fatiha. 1312

مهندسخانه بری همایون معلمین قول آغاسی
احمد حمیدی بک پدری حمیدی زاده حاجی محمود جلال
روحنه فاتحه ۱۳۱۲

Hattat Mahbup Efendi

1259-1843 yılında Bordaboş mahallesinde dedeleri Ahmet Hamdi efendinin evinde doğmuştur, ve meşhur hattatlardan Mustafa Rüştü Halvetinin öğrencisidir. Mahalle sıpyan mektebinde okuduktan soura Karatay medresesine devam edüp epiyce ders görmüş ve ilmi kıraatten de mezun olmuştur. Güzel sade ve edaya malik bir zat idi Farisi edebiyatına vakıf ve yegâne Türk şairi idi. pederinden hattatlığı öğrenmiş ve bir çok kalemde yazılar yazar ve güzel sanath mühürler kazar gayet maharetkâr idi bir çok talebesi vardır Genç yaşında memuriyete heveslenerek mektubî kalemi kitabet ve mümeyyizliğinde ve Konya matbaası müdür ve muharrirliğinde Konya ve Bozkır âşar memurluklarında bulunmuş ve bilâhere memuriyetten çekilerek hüner ve marifetiyle iâşesini temine çalışmıştır Konya Sultan selim Aziziye şerafettin Kapu caminin bir nısfını ve Tursun oğlu ve Dolappare maha'lesindeki Namık paşa ve kışla camilerile Türbeyi Mevlânadaki sema hane ve mescit kısımlarında olan yazılar ve levhalar ve nakışlar hep Mahbup efendinin eseri desti mahiranesidir. Sonraları kendisini işü işrete vererek bu suretle Kanun çalmağa başlamıştır. Konyada yegâne bir Kanun üstadı tanınmıştır. Zekâ ve kuvveyi hafızası sayesinde harikülâde sanatlere mâlik idi. işü işreti inhimeki yüzünden müptela olduğu işü işaretin

kurbanı olarak evi barkı ve çoluk çoğunu terk ederek pek sefilane bir surette 15 Mart 1315 tarihinde ölmüştür, Şemsi tebrizi mezarlığında metfunur.

114 Hattat Mehmet Efendi

Konyalıdır. Mevlevî'dir ibni Hızır demekle meşhurdur. Ulumu âliye veta-liyeyi medresede okumuş ve tahsili yüksektir. Konya mahkemeyi şeriyesinde kâtipliği vardır. aynı zamanda güzel hattat idi sülüs Nesih ve talik yazardı

Bir çok risa'eler ve levhalarla Menakibi Mevlânayı yazmıştır Bu kitap Yusufâğa kütüphanesinde mevcuttur. Bu eserin sonunda şöyle yazıyor.

قد وقع فراغ هذه النسخة الشريفة في الثاني والعشرين
شهر ذ الحجة الحرام من شهر سنة ثلثين بعد الف من
هجرة من له الزواله ف كتبها العبد الضعيف الحيف العليل
المفتقر الى رحمة الله الهادي احوج عبا. ابا الصمد لابن خضر
الحاج محمد القنوي المولوي الكاتب بمحكمة قونية طول الله
عمره غفر الله ذنوبه وستر عيوبه وعفى عنهما القنار وحشر
همان المتقين الاختيار الاررار وادخلهما الجنة دارالقرار
بكرمه الجليل ولطفه الجزيل ولوالديه والجميع المؤمنين والمؤمنات
والمسلمين والمسلمات الاحياء منهم والاموات سنو ۱۳۰۰

115 Hattat Mustafa Asım Tabanlı

1301-5883 yılında Konyanın Sedirler mahallesinde doğmuştur, Babası Tabanlı oğulları lakabile tanınmış Türkmen yağcı Ali eşendinin Babasının ve dedesi Aşçı Mehmet efendinin mezar taşlarında Tabanlı oğulları yazılıdır. Tabanlı oğulları ise Haymana ile Hotamış arasında aşiret reisliği yapan ve Isparta Halkevi mecmualarında yazılı ve İstanbul hazinei evrakında mukayyet bulunan dedeleri İbrahim ve Ali beylerdir. İlk tahsilini Konyanın sedirler

mektebi hocası Mesu'd efendide bitirmiş ve hafızı kuran olduktan sonra 17 yaşlarında iken Tıpkı oğullarından Anderin Ahmet efendiden sülüs yazı ile bir Amme cüzü vucuda getirmiştir. yazısı iyi olduğundan dolayı (Boyalı) zade Mehmet efendi hoca namıyla meşhur o zamanın ilk mektepler müfettişi tarafından mükâfata lâyık olanlar seçilmiş ve Akif paşa mektebinde kendisine bir divit) hediye edilerek mükâfatlandırılmıştır. 1318 de mühür kazmayı ve tâ o zaman tezhipciliğe ve ciltciliğe ve nakkashlığa heves etmiş ve muvaffak da olmuştur.

Ovaloğlu medresesinde Ali Fakı hoca-ya devam etmiş Molla Cami'ye kadar ders okumuş ve Hilafi zade Mehmet Riza efendiden de ilmi aruz talim ve aynı zamanda sabahları ulemadan Hacı Veys efendiden ilmi kıraati Kur'an ve Vücut tedris eylemiştir. 1319 da Konya Darülmuallemi iptidaisi kısım öğretmen okuluna girmiş 1321 de tekmiil ederek ıslahı medarise girmiş ve şeyh zade Ziya efendiden yeni usul üzre Molla Cami okumuştur. 1323 de Kayseriye Arabî tahsili için gitmiş ve iki yıl Kayseride kalmış Hamurculu Osman efendiden Tesavvurat ve Tasdikat okurken kendisi de o bir taraftan İlaguci okumuş, aynı zamanda Miyasın Nuh efendiden Sarf ve Nahiv üzerinde durmuş Kâfiyeyi fiil ve Safiyyeyi Zuzyiyade bahsine kadar ezber etmiş ve ikinci vakti de Mültekaya devam eylemiştir. O zamanın Mevlevî şeyhi merhum Ahmet Remzi efendiden Pendi Attardan başlıyarak Gülüstan, Mesneviye kader farisiye çalışmış. Bununla beraber 1323 senesi Şubatının 27 sinde Konyada açılan Darülfünun Fakültesi hukuk şubesi mektebine girmek üzere memleketine dönmüş isede bu mektebe girmeye babası razı olmadığından Sıtkı dededen Talik yazı dersi almağa başlamış ve

bağzı rubaiyata dair parçalar yazmıştır. Aynı zamanda Mesnevîhan Sıtkı dedeye Mesnevî okumağa devam etmiştir. Türbeyi Mevlânâda 21 günde Niğdeli Nayzen Hacı Emin efendi dedenin delâletiyle sema'ı yani dönmeyi öğrenmiştir. Ve Semsî Tebrizi tekkesinde icazet almıştır. Ve huzuru Mevlânâda dahi bir kaç defa sema yapmağa muvaffak olmuştur. 1324 sonrada buradan ayrılarak öğretmenlik meslekine intisab etmiştir. Antalya Kaş kazasının Ayvasıl çifliğinde iki yıla yakın öğretmenlik yapmış ve oradaki medreselerde hem ders okumuş ve okutmuştur. Tatil esnasında Elmalı kazasına giderek meşhur Hoca Rasih Efendiden (Şimdi Antalya Milletvekili Rasih Kaplan) Talik yazıyı öğrenmiş ve Ziya paşa külliyyatından bağzı parçalar yazmış ve bu şiir söylemeğe de havaslenmiştir. Tahsilini ilerletmek maksadıyla İstanbula gitmiş, mektep'ere girmezden evvel takcılar içinde Rahiki zade Medresesinde Konyalı Karavaiz zade Ziya efendi yanındadır oturmuş, ve bu arada Bayazıt caminde Nuniye ve Emaliye ye devam etmiş ve evvelce meşhur hattatlardan Başaralı zade hüsnühat muallimi Fevzi efendiden öğrendiği yazıyı bu Ziya efendiden ikmâle muvaffak olmuştur. 1326 da İstanbul Darülmüallimin rüştiye kısmına girmiş ve 1329 da mektebinden şehadetname ile çıkmıştır. İstanbul Darülmualliminini bitirdikten sonra Konya Darülmüallimin mektebine tarih ve coğrafya muallimi olarak memleketine dönmüştür. 1333 yılında bu derslere ilaveten müteaddit yerlerde elişleri öğretmenliği yapmış hattâ yeni teşkil olunan Darülhilafe medresesinde elişleri muallimliği yapmıştır. Sonra Daruleytam müdür muavinliği ve öksüz yurtları zükür ve inas müdür muavinlikleri ve San'atlar okulu coğrafya ve tarih öğretmenliği yapmış ve 1338

tarhinde merkez ilk tedrisat müfettiş-
liğı yaparken Mustafa Asım Bey Konya
Darülhilafe medresesi tarih ve coğrafya
gurubu müderrisliğine, Umur Şeriyeye
vekâletinin 9 teşrinsani 1338 tarihli em-
ri alisi üze vazifeyi tedrisiyye başla-
mıştır. Medreselerin lağvine yakın bir
zamana kadar burada kalmıştır. Gazi
Mustafa Kemal bir teftiş esnasında ya-
rım saat kadar coğrafya dersine girmiş
takdirle ayrıldıktan üç gün sonra 100
lira mükâfat verilmiştir. 1926 da Konya
erkek muallim mektebi elişleri muallimi
olmuş aynı zamanda Kız Öğretmen
okulunda elişleri muallimliği yapmıştır
1626 yılında Ankarada açılan işperen-
siblerne müsteşrikAlman profosörlerinden
resim ve elişleri ve san'at terbiyesi
kursu görmüştür. Bu suretle bir kıta
şehadetname almıştır.

1929 da da maarif vekâleti mektep
müzesi tahut kursuna deyam etmiş
meşrut olan derslerde muvaffak olduğu-
na dair şahadetname almıştır. 1928 de
Konya kız muallim mektebi elişleri
muallimi iken okuttuđu el işleri dersin-
de talebeye azami istifade temin etmek
suretile gayret ve ehliyetini ispat eden
Mustafa Asım Tabanlı vilayetin ikrami-
ye faslından 30 lira mükâfatı naktiyye
ile taltif edilmiştir. Konyada ilk tedri-
sat resim ve elişleri atölyesi diye büyük
bir atölye vucuda getirmiş ve bütün
ilk okulları ve onların son sınıflarını
buraya celp ederek elişleri tekniğini
göstermiştir. Sonra ilk okullar müzesi
açmış ve eminlik zamanında altı vilayet-
in iştirakiyle gayet geniş bir sergi
meydana getirmiştir.

İstanbul darülmuaallimininde iken
oranın yazı öğretmeni şimdi milletvekili
olan Termiyeci namıyla maruf eski
Darülfünun emini bulunan Baltacıoğlu
İsmail Hakkı Beyden sülüs ve rik'a ya-

zılarının daha mütekâmil şekillerini öğ-
renmiş ve bu hususta pek çok yazıları
ve levhaları vardır. İstanbulda talebe
bulundukları müddetce büyük selatin
camilerine götürür o büyük hattatlara
meselâ: Mustafa Rakım, Mahmut Celâ-
lettin ve Şefik beyin ve Yesarinin gü-
zel yazılarını temaşa ettirerek ve Aya-
sofyadaki Kadiasker Mustafa İzzet
efendinin yuvarlak levhaları ki, Allah,
Muhammet ve cihariyari güzün efendi-
lerimizin isimleri sükût ve itidal içinde
ebediyyet tasvir eden mehip şekilleri
karşısında pek tabii zevkler duyarak
seyrû temaşa ederlermiş. Hulâsa: Mes-
lekinde ve branşında başarılı bir insan
olabilmek için faideli olacağını umduğu
hiç bir fırsatı kaçırmayan talebelerine
ve çevresine kendisini sevdiren ve say-
dıran değerli hattat ve Müzehhip ve
mücellit ve nakkaş ve ressamımız fe-
ragat fedakârlık hevesi içinde çalışmak-
tan yılmadığı için zaman zaman ve
Maarif vekâletince maddî ve manevî
mükâfatlarla taltif olunmuştur.

Konya erkek muallim mektebinin
lağvi üzerine 1935 Yılında lise resim
öğretmenliğine tayin edilmiş olan üsta-
dımız hâlen bu okulda 70 lira maaşı
aslî ile öğretmen bulunmaktadır. Aynı
zamanda 15 senedenberi de Orta okul
ile lisenin orta kısmında yeni harfle
yazı öğretmenliği yapmaktadır. Yukar-
da saydıklarımızdan başka daha sekiz
on okulda vazifeler yapmış hayatını sa-
dece meslekine vakfederek taffederek
tavsamaz bir enerji ile çalışmış bulunan
sayın öğretmen Mustafa Asım Tabanlı
hem medrese ve hem de mekteplerde
büyük muvaffakiyetler kazanmış, binler-
ce ilk okul öğretmeni yetiştirmiş, yani
35 senelik hayatındaki hal tercemesini
buraya yazmış bulunuyoruz, bununla

beraber sedirlerdeki garipler camiinde
de hitabet vekâletinde üç sene bulun-
muştur. Elyevm lise de resim ve elişleri
öğretmenliğinde bulunmaktadır.

Elindeki evraki vesikayı me haz ola-

rak göstermiştir. Bizzat görülmüştür.
Mumaiyleh Asım bey zamanımızın pek
nadir yetiştirdiği bilgin ademlerinden-
dir. Özü sözü doğru sired ve ahlâkı
düzgün bir zattır.

Bir Açıklama

Mecmuamızın geçen sayısında, Suat Abanâzırın yayınlanan, (Her Adam)
(Bu böyledir halkı) (Bana mektuplardan) adlı şiirleri gerek mısraları gerek
kelimelerin dizilişi bakımından çeşitli yanlışlarla çıkmıştır. Düzeltilmesine imkân
olamayan bu yanlışlar için mecmuamız özür diler.

Mecmua

Halkevi Çalışmaları

Dil ve Edebiyat komitesi:

Büyük Türk Mütefekkeri Mevlâna Celâleddini Ruminin ölümünün 676 ıncı dönüm yılı münasebetiyle özel bir program hazırlamış ve salonu dolduran seçkin dinleyici huzurunda bir anma töreni yapmıştır.

Güzel Sanatlar komitesi:

Pazar günleri için bir Millî saz programı tertip etmiş. Bütün halk tarafından dinlenen bu konser çok ilgi çekmiştir.

Spor komitesi:

Memleketimizde kayak sporunu

geliştirmek maksadiyle bir öğretmen idaresinde (KAYAK) kursu açmış ve pek çok gencin öğrenmesine çalışılmaktadır.

Kurs, haftanın üç gününde yapılmakta ve pazar günleri Meram Tavus baba sırtlarına gidilmektedir.

Kurslar komitesi:

Oto ve Şoförcülük kursu imtihanları yapılmış ve imtihanda muvaffak olan (13) gence törenle diplomaları verilmiştir.

Halkevine izafeten İmtiyaz Sahibi ve Umumî
Neşriyat Müdürü Halkevi Başkanı Avukat

VEHBİ BİLGİN

Ü L K Ü B A S I M E V İ — K O N Y A 1 9 4 8